

Møde for lukkede dører, Stortinget 9. mars 1921

Møde for lukkede dører i Stortinget
den 9. mars 1921 kl. 17.00.

Præsident: Buen.

Dagsorden:

Traktatforhandlingerne.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar at møtet sættes for lukkede døre.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar videre, at regjeringens medlemmer, kontorchefen, funktionærene ved Stortingets kontor, referenter som er ansat i Stortinget og desuten vedkommende bureauchef i utenriksdepartementet gis anledning til at overvære forhandlingerne.

Hvis ingen indvending reiser sig ansees dette som vedtat.

Det som foreligger til behandling idag er spørsmålet om traktatforhandlingerne. Præsidenten skal først referere en skrivelse, som er indløpet til Stortinget. Den lyder saa:

"Man tillater sig at meddele, at der til søndag den 6. ds. var indkaldt møte i Haandværkerforeningens store sal av herværende Nordlændinger ved A/S Nord-Norge, Nordlændingernes forening og Ungdomslaget Nord-Norge, og at der paa dette møte enstemmig besluttedes at indsende følgende uttalelse: "Massemøte av herværende Nordlændinger henstiller indtrængende til vore Statsmakter at fremme avslutningen av handelstraktaterne med Frankrige, Spanien og Portugal saaledes, at omsætningen i fiskeværene nordpaa atter kan komme i normalt og varigt godt gjænge.

Man ser intet andet middel til at undgaa en likefrem nødstilstand i vore nordlige fiskedistrikter.

Ærbødigst

Joh. Bakkeby
formand i A/S Nord-Norge

paa indbydernes vegne:
Ludv. Lumholtz
næstformand i A/S Nord-Norge"

Præsidenten vil dernæst gi ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Michelet: Stortingets medlemmer vet hvad det her gjælder. Regjeringen ønsker at faa mest mulig klarhet over hvorledes Stortinget stiller sig til den vinordning, som er foreslaat i det utkast til traktatordning, som minister Wedel har bragt med sig. Andre bestemmelser i utkastet ønskes her ikke bragt ind, og forsaavidt som Stortinget maatte dele regjeringens opfatning i vinspørsmålet, har det altsaa ikke paa nogen maate tat stilling til de øvrige bestemmelser i traktatutkastet. Stortinget vil ha adgang til at forkaste

traktaten - hvis der maatte bli nogen traktat - naar den engang igjen kommer tilbake til Stortinget til ratifikation, forsaavidt som det ikke tiltræder de øvrige bestemmelser i traktatutkastet. Den fremgangsmaate som regjeringen her foreslaar er, som enhver vil være opmerksom paa, noget ekstraordinær. Det har neppe nogensinde før håndt, at man har bragt ind under forhandlingernes gang et avsnit av disse forhandlinger, for at faa Stortingets godkjendelse. Imidlertid er efter min opfatning fremgangsmaaten en nærliggende og naturlig konsekvens av den instruks, som Stortinget har git forhandlerne. Stortinget har, mener jeg, saa at si tat vinspørsmålet i sin haand, og under debatten da denne instruks blev git, blev det jo ogsaa antydnet, at man fik komme tilbake til Stortinget, hvis man skulde støte paa vanskeligheter av nogen art.

Hvad nu det foreliggende forslag til vinordning angaar - det indeholdes i traktatutkastets §§ 10, 11 og 12 - saa gaar jeg ut fra, at Stortingets medlemmer kjender det, og jeg anser det overflødig at redegjøre for det. Minister Wedel har jo i det foredrag han holdt inde i forsamlings salen git saa utførlig besked, mener jeg, at yderligere orienteringsbemerkninger ikke er paakrævet. Jeg gaar altsaa ut fra, at det er kjendt. Hvad nu videre denne vinordning angaar, saa er jeg for mit vedkommende helt paa det rene med, at der indeholdes i den bestemmelser, som vi helst burde undgaa at vedta. Der er bestemmelser, som er usmagelige, utækkelige, og jeg er med avholdsfolket enig i, at det vilde være ønskelig at faa overenskomsten og ordningen forandret nogenlunde i overensstemmelse med det som her er git uttryk for i den skrivelse av 7. mars 1920, som er sendt om til de forskjellige grupper. Imidlertid er det jo saa, at det ideelle faar man ikke altid her i livet.

Jeg ser paa en traktat slik, at det er ret og slet kjøp og salg, som foreligger. Jeg har ikke synderlig tro paa, at der i den slags forhold vises større taknemmelighet. Det er en forretningssak, hvor følelserne som regel spiller overmaade liten rolle. Vi har jo set, at i et forhold som det mellem Frankrike og Belgien har der paagaat traktatforhandlinger i lange, lange tider, uten at de har kunnet komme til et resultat - det har staat i aviserne til og med, at de er avbrutt. Jeg tror ikke med andre ord, at man her faar gjøre for meget regning paa følelser. Spørsmålet blir da for mig her helt enkelt dette: ikke om man kunde ønske forandringer, men om man mener, at de mangler, som indeholdes i utkastet, er av den beskaffenhet, at vi skal la det hele falde paa det. Det er efter min opfatning sakens stilling. Jeg for mit vedkommende er kommet til den opfatning, at man ikke bør la det hele strande paa de ting, som man kunde ønske anderledes, - jeg tror ikke, at de er av saadan væsentlig betydning. Jeg er derved gaat ut fra - det skynder jeg mig at tilføie - at naar der i utkastet tales om 14 pct., saa er dermed ment volumprocent, og jeg er videre gaat ut fra den forstaaelse av utkastet, som minister Wedel gjorde gjældende inde i forsamlings salen, da han redegjorde for det. Man skal ved bedømmelsen av dette forhold være opmerksom paa, at

folkeavstemningen ikke, saavidt jeg forstaar det - og jeg tror, at alle er av den samme opfatning - paa nogen maate gaaes for nær ved det forslag, som her foreligger. Der kan tvistes om, hvorvidt Stortingets monopolordning krænkes ved det - jeg er opmerksom paa det - det kan der være delte meninger om. Stortinget faar da ta standpunkt, og efter mit skjøn pligter det og bør det ta standpunkt til, hvorvidt denne monopolordning, som det har trukket op i sommer, er krænket og i tilfælde, hvor det finder, at det er en væsentlig krænkelse.

Det, som saavidt jeg har forstaat det, folk helst ønsker anderledes i dette utkast, er den bestemmelse i § 12, hvorefter den norske lovgivning neppe i fremtiden, saa længe traktaten varer, vil kunne forby norske kjøbmænd og agenter at opta bestillinger paa vin hos private. Ved bedømmelsen av den bestemmelse ber jeg imidlertid, at man ikke vil glemme, at den ordning, som der fastslaaes som gjældende for traktatens løpetid, er den ordning, som nu bestaar og har bestaat siden umindelige tider. Minister Wedel har overfor mig mundtlig i de sterkeste ord fremholdt, at han anser det ganske umulig at kunne opnaa nogen forandring paa det punkt; han har skriftlig ogsaa uttalt det, og om det maatte ønskes, skal jeg faa lov til at læse det op senere. Bestemmelsen er, saavidt jeg forstaar ham, at betrakte som, om man vil, en slags compensation, et slags vederlag for, at Frankrige gir avkald paa den adgang, som det har efter den nuværende traktat til at kunne sende konjak og brændevin ind i de mængder, som folk maatte ønske at kjøpe det. At minister Wedel vil forsøke at opnaa en forandring paa dette punkt, naar han blir tilholdt det, gaar jeg ut fra, selv om han nødvendig ser det - han ser det meget nødvendig, han tror, at et blot forsøk i saa maate vil kunne sette hele traktaten i fare.

Jeg skal foreløbig indskrænke mig til disse bemerkninger. Jeg faar lov til at slutte med, at regjeringen vil anse sig berettiget til at ha Stortingets tilslutning til at vedta den i §§ 10, 11 og 12 opstillede ordning hvis ingen forandring kan opnaaes og der ikke fremkommer noget positivt forslag fra denne forsamling i denne henseende. Jeg skal avholde mig fra enhver bemerkning med hensyn til traktatutkastets øvrige indhold. Jeg vil kun si at det efter min mening bærer sterkt præg av at være et hastverksarbeide, ikke opsat efter norske forhold. Jeg har det bestemte indtryk at man her har koncentreret sig helt og utelukkende paa vinparagraferne og lagt et stort arbeide i deres utformning, og saa har det øvrige gledet noget tilside. Der er direkte lakuner og inkurier som indeholdes i enkelte av bestemmelserne; men jeg skal ikke indgaa paa det foreløbig.

Castberg: Jeg skal ialfald for tiden ikke omtale saken i videre omfang end utenriksministeren gjorde det, naar han dvälte alene ved den del av traktatutkastet som behandler brændevin- og vinspørsmålet. Ved det traktatutkast som foreligger nu, som jo er betegnet som et fransk forslag, er der for det første opnaadd den ting at der anerkjendes fra fransk side en ordning med brændevins- og hetvinsforbud overensstemmende med folkeavstemningen, og forsaavidt stemmer

forslaget med det av Stortinget enstemmig vedtagne mandat. Det er som utenriksministeren sa kanskje noget tvilsomt om utkastet helt stemmer med Stortingets mandat post 4. Denne post siger jo, "at nye traktater ikke er til hinder for at indførsel av lette vine samt brennevin og hetvin til medisinsk, teknisk og videnskapelig bruk blir gjort til gjenstann for monopol, og heller ikke til hinder for at salget overdras til samlag i den hensikt at sikre de sociale og fiskale interesser." Det som efter traktatutkastet set i lys av minister Wedels forklaring av utkastet er tvilsomt, er jo specielt dette, hvorvidt det stemmer med mandatet at det indførselsmonopol som man har tænkt sig, hvis det oprettes, ikke alene skal bli et indførselsmonopol, men ogsaa faa adgang til at sælge vin, mens Stortingets mandat siger at traktaten ikke skal være til hinder for at salget overdrages til samlag i den hensigt o.s.v. Forholdet blir, hvis utkastet i dette punkt blir endelig, det at dette statsmonopol eller statskontrollerte monopol skal kunne træ i direkte forbindelse med private personer som gennem monopolet kan kræve kjøpt den vin de maatte ønske. Og dette vil jo kunne faa en særlig betydning i det tænkte tilfælde, at der efter at man har indført en samlagsinstitution ikke blir noget samlag, idet der negtes efterhaanden bevilling til alle samlag. Da vil altsaa situationen bli den, at der, selv om der ikke skulde bli igjen noget samlag i tidernes løp, blir om jeg saa kan si et traktatfæstet statssamlag. Jeg mener der kan reises berettigede tvil om hvorvidt det stemmer med det vedtagne mandat; men jeg vil føie til, at da Stortingets mandat uttrykkelig gaar ut paa at tillate indførsel av lettvin og det skal gjælde saa længe traktaten bestaar, saa er det neppe en sak av nogen særlig stor praktisk betydning dette, at man har aapnet denne adgang for monopolet til likeledes at sælge vin. Jeg mener ialfald, at hvis traktaten iøvrig blir tilfredsstillende saa bør den ikke forkastes av den grund.

Det samme gjælder et andet punkt, som ikke staar i strid med mandatet, men som ikke stemmer med den ordning som har været gjældende nu i henhold til love i vort land i flere aar, nemlig at alkoholgrænsen for let vin sættes til 12 %. Her er det foreslaaet 14 %.

Jeg understreker i likhet med utenriksministeren, at det selvsagt med 14 % maa menes 14 volumprocent. Den nugjældende regel er jo efter loven 12 volumprocent og den forhøies til 14 volumprocent; det er ikke uttrykkelig sagt i traktaten, men jeg gaar ut fra, at det er av de punkter som det uten vanskelighet maatte kunne gaa an at faa tydeliggjort. Det kan jo ikke være nogen anden mening end dette. Med hensyn til dette spørsmaal saa er det klart, at forhøielsen til 14 volumprocent i adskillige kredse i vort land vil vække betænkelighet og uvilje. Det tænker jeg vi alle vil være paa det rene med, at der er kredse i vort land, større eller mindre, som ser paa det som paa et tilbakeskridt. Men naar jeg sier det samme om dette som om det foregaaende punkt, - det kan jo ikke ansees tilfredsstillende, at man skal gjøre et skridt bakover, uagtet det ikke er min mening at man absolut skal holde paa 12 %, men det gjælder at man traktatfæster at

man ikke kan gaa lavere end 14 % - saa er det fordi det selvfølgelig er en vilkaarlighet, hvor man akkurat vil sette alkoholgrænsen. Til grund for den midlertidige lov ligger den opfatning at 12 % var en rimelig grænse. Men man kan ikke se bort fra, at i praksis har det vist sig, at den strikte overholdelse av 12 % grænsen neppe helt ut svarer til det som man har tilsigtet, nemlig at det er den sterke, hete vin, som skal holdes utenfor, mens den lette vin tillates indført. Og det var ut fra samme betragtning, at folkeavstemningen ikke satte op nogen bestemt alkoholgrænse i sit voteringstema, men bare brukte uttrykket "het eller sterk vin" med den uttrykkelige begrundelse i propositionen, at det endnu ikke var bragt helt paa det rene, hvor man mest rationelt skulde sette denne grænse. Jeg vil derfor si om dette punkt som om det forrige jeg nævnte, at saafremt traktaten iøvrig i store træk blir tilfredsstillende, saa er det ikke min opfatning at man bør motsætte sig den av hensyn til at denne grænse er hævet, skjønt jeg for min del selvfølgelig vilde anset det som en fordel at vi ikke hadde bundet os til at sette en saavidt høi procentsats, uanset hvad vi i vor lovgivning selv maatte finde berettiget.

Der er i traktatutkastet forutsat, altsaa at der fastslaaes baade et brændevins- og et hetvinsforbud her, og at der indføres et statsmonopol. Det andet punkt i post 4 i Stortingets mandat, nemlig at salg henlægges til samlag, er ikke uttrykkelig nævnt i traktatutkastet. I traktatutkastet er det spørsmål ikke omhandlet, hvad der skal gjælde med hensyn til det kommunale bevillingssystem og et samlagssystem. Man har den bestemmelse i utkastets artikkel 10, første led, at myndighetene skal tillate, at vin av 14 % eller mindre indføres, "uten at begrænse forbruket derav". Hvis man hadde traktatutkastet alene at holde sig til, saa forekommer det mig at det vilde være yderst tvilsomt, hvad meningen er med hensyn til dette, jeg kan vel gjerne si vitale, ihvertfald meget betydningsfulde spørsmål. Jeg kalder det saa, fordi vi jo i en menneskealder har fastslaat det princip, at kommunerne har bevillingsret paa dette omraade. Og forutsætningen i Stortingets mandat er, at man skal kunne gaa til opprettelse av samlag, hvortil "salget" blir henlagt. Uttrykket som her er brukt "uten at begrænse forbruket derav" vilde efter sin ordlyd kunne forstaaes slik, at forføininger som begrænser forbruket av den vin det her er tale om, er utelukket efter traktaten. Jeg antar at enhver vil være enig i, at det er et væsentlig moment, at en traktat er klar og utvetydig, særlig i saa betydningsfulde punkter som dette; det er litet betryggende og tilfredsstillende, om der er en saadan uklarhet i et slikt punkt, at man kan risikere strid med medkontrahenter om forstaaelsen. Det siger sig selv, at hvis det var spørsmål om at slutte en traktat, som vilde slaa en bresche i det gamle rotfæstede bevillingssystem i vort land, og som vilde hindre vore myndigheter i at vedta en samlagsordning paa dette omraade, saa vilde det store flertal reagere paa det sterkeste derimot og si: ikke alene av realitetshensyn men ogsaa av hensyn til vort lands suveræne stilling gaar det ikke an at binde lovgivningsmagten paa den

maate og i det omfang. Og jeg antar, at mange vil være av den opfatning, at hvis det skulde være meningen, saa var det umulig, at gaa til avslutning av en traktat paa det grundlag. Det vilde ogsaa være at slaa en bom for det arbeide, som med saa store opofrelser og store anstrengelser er ført gjennom aartier av avholdsfolket i vort land for at faa lagt denne trafik under folkets kontrol. Imidlertid har minister Wedel i den redegjørelse, han gav med hensyn til traktatutkastet for Stortingets medlemmer den 5te ds. forklaret, at det er ikke meningen med bestemmelseerne at de skal gjøre et saadant indgrep i landets lovgivningsmyndighet. Han siger i denne redegjørelse blant andet, idet han refererer disse bestemmelser i § 10 1ste led: "De gjør ingen indskrænkning i den kommunale bevillingsret eller i retten til at utstede de politiforskrifter, som maatte være ønskelig, og som ikke under navn av regulering i virkeligheten hindrer lovlig salg eller utskjænkning." Og han siger videre: "Hvis man antar en lov om, at samlagene skal bli de eneste, saa blir det samlag, som de skal henvende sig til - som det staar her: som driver handel med vin en gros eller en detail". Det er altsaa sagt bestemt som ministerens fortolkning av dette, at det ikke er meningen at gjøre indgrep i den kommunale bevillingsret og i adgangen til at indføre en samlagsordning. Dette punkt er saa væsentlig, at jeg synes, det maa være i alles interesse at faa det klargjort, at ministerens forstaaelse godkjendes ogsaa av den anden part. Den delegation, som blev nedsat til at bistaa minister Wedel i disse forhandlinger, har paa anmodning av utenriksdepartementet avgitt en uttalelse om det foreliggende utkast, og her er det om dette punkt uttalt av medlemmerne Berg og mig, at man gaar ut fra, at det fastslaaes, at den forstaaelse, som minister Wedel har gjort gjældende, er den rigtige, saaat det ikke senere skal bli plass for reklamationer og strid om et saa væsentlig punkt, som dette er, og de herrer Bang, Konow, Ræstad og Storm uttaler i samme erklæring, at man anser det ønskelig, at minister Wedel Jarlsberg anmodes om at søke bekræftelse fra fransk side paa den fortolkning av artiklerne 10-12, som han gav i sin redegjørelse for Stortingets medlemmer den 5te mars.

Der er ogsaa en række andre punkter, som er skikket til at vække betænkeligheter, men som i væsentlig grad vil svækkes, hvis den fortolkning, som minister Wedel gav overfor Stortingets medlemmer, godkjendes at være riktig.

Jeg har sammen med assessor Berg overfor Utenriksdepartementet pekt paa disse punkter, de punkter, som vi mener, det særlig kan være grund til at fæste sig ved. Vi har for det første pekt paa det samme punkt, som utenriksministeren nævnte, at det bør fastslaaes, at der ved 14 grader forstaaes 14 volumprocent, og at der med vin og mousserende vine forstaaes vin efter den nugjældende franske lovgivning. Med hensyn til det siste punkt er det nemlig av adskillig betydning at faa det fastslaat, idet den franske lovgivning er streng i sin definition av, hvad der skal forstaaes ved vin; selv om man kan regne med, at naar der i en traktat efter fransk forslag sættes vin, menes det vin efter fransk lovgivning, saa vil det ha sin betydning at faa det

fastslaat, spesielt av hensyn til de fortsatte forhandlinger med de andre vinlande, hvor spørsmålet om en streng avgjørelse av, hvad der skal forstaaes ved vin, spiller en endnu større rolle end i forhold til Frankrike. Vi har viderepekt paa, at siste del av artikkel 10 første led bør faa den nødvendige og rette begrænsning, som den fik i ministerens uttalelse, og at dette bør fastslaaes under de fortsatte forhandlinger. Med hensyn til artikkel 10, tredje led, gjør vi opmerksom paa, at naar det staar, at de franske handelsreisende, som reiser i Norge for regning av et fransk hus, kan opta bestilling med eller uten vareprøver hos enhver person eller institution, som driver handel, saa maa dermed være ment enhver som blir autoriseret til at drive handel. Vi har viderepekt paa, at naar det heter, at de franske handelsreisende han reise med eller uten vareprøver, saa bør der skytes ind: "men uten at føre varerne om til salg". Det er i analogi med, hvad der er sagt i artikkel 11. Vi har viderehenledet opmerksomheten paa, at den alkoholgrænse, som er for det sterke øl, ikke svarer til den norske lovgivning, - der er sat 4 %, mens det efter den norske lovgivning er 4,75 volumprocent, - og henstillet at det blir ændret overensstemmende dermed. Vi har videre, overensstemmende med hvad minister Wedel fremholdt i sin fortolkning, hævdet, at naar det er tale om monopolets omsætningsret, at monopolet da maa kunne gjøre regning paa den samme kjøbmandsfortjeneste som for de varer, det selv fører, altsaa at det ikke bare er en ekspedition, men at det optrær som en handelsforretning. Vi har endvidere gjort opmerksom paa som et ganske væsentlig punkt, at naar det gjøres til en pligt for monopolet at sælge, saa maa det være med den begrænsning, at det har ret til at vægre sig for at sælge til uværdige personer eller saadanne, som med grund maatte mistænkes for at drive smughandel og lignende. Det falder ogsaa sammen med minister Wedels fortolkning. Vi har fremdeles gjort opmerksom paa det uheldige i, at vi skulde traktatfæste, at dyrlæger skal fore syke husdyr med portvin, likører og andre varer, som de vil faa ret til efter bestemmelsen om medicin til husdyr. Dette er et punkt, hvor ogsaa de øvrige medlemmer av delegationen henstiller, at der sker en forandring. Overfor det uttryk, som er brukt i utkastet, at apothek skal ha ret til at sælge til medicin, henstiller vi, at der istedet sættes: de, som til enhver tid er berettiget til at sælge brændevin og sterk vin til medicin, idet vi gaar ut fra, at vi ikke kan ha en traktat, som paa nogen maate kan brukes til at hævde, at vi har traktatfæstet, at vi til alle tider skal ha apothek og spesielt apothek, som driver brændevinshandel. Der er endvidere i artikkel 11, tredje avsnit, git ret for franske handelsreisende til at ta op bestillinger hos dem, som har ret til at bruke brændevin og het vin i sin industri. Derom har vi sagt, at det vilde være ønskelig om en saadan ret ikke blev git, men at vedkommende industridrivende faar gaa den sedvanlige vei. Og endelig har vi uttalt, at artikkel 12 bør formes slik, at den ikke gir Frankrike nogen ret til at gripe ind likeoverfor norsk lov, som maatte forby agenter at opta bestilling hos private paa vin og øl. Med hensyn til dette

sidste punkt er jo selve uttrykket, som er brukt, meget tvetydig og uklart. Det har været fortolket derhen, at deri skulde ligge et forbud som det jeg har nævnt. Det er ikke sagt i artikelen, men i et saa vigtig punkt som dette bør det bringes paa det rene, hvad meningen er, og der bør gjøres alt for at hindre, at det traktatfæstes, at der kan oprettes vinagenturer rundt om i landet under den nyordning, som er paatænkt efter denne traktats avslutning. Dette er et ganske væsentlig punkt.

Naar jeg og mine meningsfæller finder ikke at burde motsætte os dette utkast, saa er det utkastet saaledes, som det er forklart overfor samtlige stortingsmænd av den norske delegations formand, minister Wedel, og stenografert Utkastet kan ikke, slik som det er forment, sees isolert derfra. Det maa sees paa bakgrund av og i belysning av de uttalelser, de forklaringer, som er git av minister Wedel, og naar vi ikke vil motsætte os utkastet, saa er det derfor utkastet, som det er forklart av ministeren. Det gjælder specielt det punkt, som et er et vitalt punkt, hvad der skal forstaaes i artikel 10 ved, at "forbruket ikke kan begrænses" - at dermed ikke sigtes til den kommunale bevillingsret og til en samlagsordning. Faar vi en traktat, som vil ramme de institutioner, saa er jeg viss paa, at det vil vække dyp skuffelse og harme i de videste kredse i vort folk. Det er ogsaa derfor av største betydning, at minister Wedel saa sterkt har præcisert, at det ikke er meningen, og er det ikke meningen - som vi da maa ha grund til at gaa ut fra - saa mener jeg, at vi for det fremtidige forholds skyld til Frankrike bør faa det konstatert. Det er endvidere et saa vigtig punkt det med hensyn til agents nedsættelse rundt om i landet for at drive vinforretning, vinagentur, naar vi faar vinsalget - som jo maa være forutsætningen - lagt under monopol og samlag, det er et saa vigtig punkt, at jeg mener, man bør forutsætte, at det ogsaa bringes paa det rene, at dette ialfald ikke er saa at forstaa, at det binder den norske lovgivning i saa henseende - man ser, at spørsmålet ikke har været drøftet. Ved siden derav mener jeg at der er al grund til at henstille til minister Wedel at gjøre alt hvad gjøres kan for at faa visse punkter i dette utkast ændret. Det gjælder for det første det punkt, som ogsaa d'herrer Bang, Konow, Ræstad og Storm har uttalt ønske, om at faa ændret, dette om dyrlægers traktatfæstede ret til at faa alle slags ellers forbudte drikkevarer utlevert til sine dyrepatienter, og at "apotekerne" i art. 11 ombyttes med "dem, som til enhver tid har ret til at sælge brændevin og het vin som medicin".

Jeg skal indskrænke mig til disse bemerkninger og paahøre yderligere debattens gang. Jeg vil præcisere dem derhen, at selv om det er betænkeligheter og mangler ved dette utkast, saa bør det ikke forkastes, fordi om det løfter vinproducenten som nævnt og fordi om det aapner adgang for et monopol til at sælge vin. Men det forekommer mig at være en nødvendig forutsætning, at det bringes paa det rene, hvad der i tvilsomme punkter menes med det, som utkastet indeholder, og specielt at det maa bringes paa det rene, at man ikke her ad en omvei eller ved uklare uttryk skyter en bresche, skyter

overende den kommunale myndighet, det kommunale selvstyre paa dette omraade, slik som det har ytret sig eller vil ytre sig i form av kontrol med hvem der skal ha salgsret, utskjænkingsret, i kommunen og om overhodet nogen skal ha den. Og ved siden derav rettes der en henstilling til ministeren om at faa utkastets bestemmelser forbedret eller forklaret ogsaa i de andre punkter, jeg nævnte, paa en tilfredsstillende maate. Det er ikke min forutsætning, at det skulde være nødvendig at begjære uttrykkelige forandringer i teksten. Det er likegyldig, paa hvilken maate det sker, enten det sker ved tekstforandring eller i en tillægsprotokol eller i en noteveksling, naar det bare sker paa en saadan maate, at det blir utvetydig, hvad begge parters mening er.

Den ærede utenriksminister henviste til en skrivelse fra Stortingets avholdsgruppe til de politiske grupper i Stortinget og sa, at han var i adskillig grad enig i det, som der var sagt, selv om han føiet til, at man maa jo ofte slaa av paa det, som man kunde anse ønskelig. Den uttalelse, hvortil utenriksministeren sigtet, er ikke uttryk for, hvad man vilde ha ønsket eller stillet som krav, hvis man ikke hadde tat hensyn til det moment, utenriksministeren nævnte, at man maa slaa av.

Det, som Stortingets avholdsgruppe har uttalt i denne skrivelse, hvortil utenriksministeren sigtet, er hvad man mente at kunne gjøre fordring paa med det for øie, at man faar resignere baade her og der for at opnaa et resultat - jeg har præcisert det med hensyn til alkoholprocenten for vin og med hensyn til monopolets salgsret - og ut fra den opfatning er det, at Stortingets avholdsgruppe i denne skrivelse har uttalt, at man ikke vil motsætte sig det av minister Wedel Jarlsberg fremlagte franske forslag til handelstraktat, forsaavidt angaar brændevin og vin, idet forutsættes, at den av ministeren i hans meddelelse i Stortingets forsamlingsal den 5te ds. givne fortolkning av artiklerne 10 og 11 blir godkjendt ogsaa av den anden part - enten ved tilføielser til utkastet eller i en særskilt protokol, - at begrepet "vin" uttrykkelig erklæres at være ensbetydende med "vin" efter nugjældende, fransk lovgivning og at artikkel 12 ikke hindrer den norske lovgivning i at forbyde norske kjøbmænd eller agenter at opta bestillinger paa vin hos private. Under de fortsatte forhandlinger maa der gjøres bestræbelser for, at i artikkel 11, 2det led, ordene "som lægemiddel til behandling av husdyr" sløifes, saaledes at der ikke gjøres noget indgrep i den norske lovgivnings adgang til at bestemme hvad der skal kunne anvendes som medicin for husdyr, og at ordet "apotekerne" i artikkel 11, sjette led, ombyttes med "de som til enhver tid har ret til at sælge brændevin og het vin som medicin".

Jeg forbeholder mig at fremsætte forslag overensstemmende hermed, men vil først paahøre debattens videre gang.

Bang: Jeg forlangte ordet bare for at korrigere en uttalelse av hr. Castberg. Han sa i begyndelsen av sit lange foredrag, at mandatet blev enstemmig vedtat her i Stortinget. Det er ikke tilfældet.

Castberg: Jeg beder meget undskylde. Det var vist en repræsentant, som stemte mot --

Bang: Som hr. Castberg vet, ja!

Castberg: Naar hr. Bang minder mig om det, saa maa jeg selvfølgelig gi ham ret. Hr. Bang stod alene mot mandatet.

F. L. Konow: Jeg skal følge den anvisning, som er git her om, at man bør holde sig til de enkelte paragraffer i traktaten, som vedrører vin- og alkoholspørsmålet; men jeg kan allikevel ikke undlate at si nogen ord om traktatforholdet i sin almindelighet.

Det mandat, som delegationens medlemmer fik, indeholdt jo først og fremst, at man skulde søke at avslutte en handels- og sjøfartstraktat med blandt andet Frankrike, hvor det gjaldt at tilgodese vore handels- og sjøfartsinteresser. De interesser, som det særlig gjælder at faa fremmet, nemlig handelsinteressene, er utformet i de første paragraffer av forslaget til traktat. For mit vedkommende mener jeg, at en nøiagtig utformning av disse 3 paragraffer og en nøiagtig gjennomgaaelse av dem, saaledes at der kan bli paa det hold en fuld gjensidighet at der kan bli avsluttet en fra begge parters side gjensidig kontrakt, er det viktigste ved denne traktats avsluttelse. Det spiller saa stor rolle for Norges vedkommende, at det for sin økonomis skyld, for sit økonomiske oppgjør med fremmede lande faar traktater, som stiller dets handel paa en gunstig fot, at man, naar det gjælder den side av saken, ganske særlig bør se efter, at handelssakers behandling først og fremst blir tilgodeset. Der er fra delegationen sendt en skrivelse til utenriksdepartementet, hvori den nærmere gjør rede for sit standpunkt i saa henseende, og jeg kan da referere til den.

Med hensyn til de 3 omtalte paragraffer, 10, 11 og 12, saa gaar jeg ut fra, at Frankrike mener med den første sats i § 11, hvor der er tale om, at der ikke maa ske nogen innskränkninger, som kan begrænse forbruket av den lettere vin, at de innskränkninger, som bestaar i dette øieblik - det vil si adgang for kommuner til at gi bevilling, adgang for kommuner til at oprette samlag, - kjender det til, og de maa respekteres.

Men hvad Frankrike gaar ut fra ikke sker i Norge, det er, at man kommer med en ny lovgivning, som yderligere innskrænker de bestaaende forhold. Jeg vet, at der fra fransk side har været klaget over, at man her i Norge er kommet med love, som har været til skade for den traktat, som i 1909 blev avsluttet med Frankrike. Jeg kan godt følge hr. Castbergs tanke, naar han siger, at vi gjerne vil være herre over vor egen lovgivning; men vi kan ikke efter min mening gi love, som staar i strid med bestaaende traktater. Hvad selve gradsgrænserne angaar, er jeg forvissat om at samtlige medlemmer av delegationen, som hadde turen til de vinproducerende land i høst, fik det indtryk, at denne grænse av 12 %, som i længere tid har været fastholdt av

totalavholdsfolket, og som har været den grænse, som har været sat for de saakaldte lette vine, er en teoretisk grænse. Hvis man virkelig skal faa en god vin og være sikker paa, at det er ren vin, mener jeg, at man bør gaa til 14 %; for alene derved kan man sikre sig fra de vinproducerende land at faa en vin, som der ikke er noget fusk med. Det er klart, at naar man skal avslutte en traktat med Frankrike, maa uttrykket vin dækkes av det uttryk, man har i den franske lovgivning. Med hensyn til adgangen for pladsagenter til at sælge vin til private, er forholdet det, at der er agenter, som nu sælger til private. Der findes huse - særlig i Bordeaux, som er hovedekspeditionsstedet for den franske vinhandel - som delvis sælger til grossister, delvis til detaljister og delvis til privatfolk. Handelen med vin til privatfolk har - ikke netop floreret, men den har fundet sted i mange, mange aar, og det er utvilsomt at det fra fransk side er en forudsætning, at den maate at sælge sin vin paa til private vil de ogsaa for fremtiden kræve opretholdt. Det blev sagt av Wedel Jarlsberg, at dette er en bona fide traktat, og det er jo meningen at det skal være det. Man skal lægge den betragtning til grund for denne traktat at den er utformet efter de bestaaende love i de respektive land; fra fransk side kan det forstaaes, at det er om at gjøre, at der ikke kommer nye bestemmelser her i landet, som kan bidra til at indskrænke forbruget av, hvad de mener er god vin. I Frankrike selv er man jo ikke ængstelige for at drikke sin egen lette vin, og der er fri adgang for folk til at kunne drikke den, medens man overfor endel alkoholsurrogater har tat meget strenge forholdsregler i de senere aar. Stortinget bør meget godt kunne gi regjeringen bemyndigelse til at avslutte denne traktat væsentlig i overensstemmelse med utkastet, men under hensyntagen til de bemerkninger, som er gjort av delegationen.

Gunnar Knudsen: Jeg ønsker ogsaa at respektere den uttalelse, som kom fra utenriksministeren, at man indskrænker debatten til de 3 artikler, han nævnte, 10, 11 og 12; men siden den sidste ærede taler har bragt paa bane de første 3 artikler, vil jeg ikke tilbakeholde min fulde tilslutning til de uttalelser, han kom med.

Hvad nu angaar de spørsmaal, som er reist av tidligere talere, skal jeg meddele, at vi har i den gruppe, jeg tilhører, ogsaa drøftet spørsmaalene, og vi er der enige i de uttalelser, som er referert av hr. Castberg paa avholdsgruppens vegne, forsaavidt angaar de 5 forskjellige punkter, som er blit referert. Vi er enige om, at det vil være særdeles ønskelig at faa disse uklarheter, som teksten for tiden indeholder, bragt paa det rene, og hvis der blir spørsmaal om nogen votering her, ønsker vi at ha rettet en indstændig henstilling om under den videre behandling av traktaten at faa bragt disse spørsmaal, som jo vistnok maa erkjendes formelt ialfald at være uklare, til fuld klarhet. Det har fra fransk side været uttalt - hvad jo ogsaa, saavidt jeg erindrer, blev nævnt av ministeren under hans foredrag her forleden - at det, som franskmændene særlig sætter pris paa, det er, at den ordning, som istandbringes, eventuelt ved en

monopolordning, maa bli en bona fide affære, at der ikke bak monopolordningen skjuler sig en hensigt ad den vei ikke alene at indskrænke men enddog tilslut forbyde indførsel av de franske vine. Jeg tør med trygghet uttale, at det har aldrig været nogen ansvarlig mands hensigt ad omveier at søke tilveiebragt totalforbud her i landet.

Det har visselig aldrig været meningen. Men like saavel som Frankrige har krav paa, at denne ordning blir en bona fide-ordning, like saavel maa vi ha krav paa likeoverfor Frankrige, at opretholdelsen av denne ordning ogsaa fra fransk side maa betragtes helt bona fide. Naar man her i landet har gjort krav paa oprettelse av monopol med samlag, saa er det ikke netop for at indskrænke den ordinære og rimelige bruk av de franske lette vine; men det er for at forebygge misbruk, og om det i den anledning - for at forebygge misbrukene - blir nødvendig ad lovgivnings eller administrativ vei at iverksætte foranstaltninger, som hindrer disse misbruk, saa maa vi forvente, at der ikke gjøres indsigelse fra fransk side i den anledning. For den loyale og den retmæssige bruk av de lette franske vine, vil visselig ingen motsætte sig, saalænge vi har en saadan traktat, og saalænge vi ikke har totalforbud her i landet.

Det har været nævnt, at man ved at nedstemme samlagene eller ved at kommunestyrene negter utskjænkning til samlagene hele landet over, vilde faa tørlagt landet. Hvis man kommer saa langt her i landet, at samtlige byer - det er jo der, man har disse samlag - negter oprettelse av samlag eller forlanger dem nedlagt, hvis man kommer saa langt, ja, saa kan man gjerne si, at man praktisk talt har totalforbud, og da vil den likefremme vei efter et saa sterkt folkeønske, som det vil gi uttryk for, være en opsigelse av traktaten, og saa faar vi ta det, som derav maatte paafølge. Det maa selvfølgelig det franske folk være fuldt forberedt paa, saa jeg kan ikke tænke mig, at det likeoverfor enhver rimelig fransk tankegang kan volde nogen større vanskeligheter med disse spørsmaal, selv om traktaten skulde bli underskrevet i den form, hvori den foreligger. Jeg uttaler dette, idet jeg atter understreker, at det er Norges statsmagters mening at hindre misbruk, og vi maa kunne forlange fra fransk side, forat der skal bli gjensidighet, at franske statsmagter ikke vil motsætte sig, at misbruk hindres i Norge. Det kan jo ikke negtes, at man naar man læser disse artikler, saaledes som de er avfattet, deri kan indfortolke en hel del ordninger, som maa lede til misbruk. Jeg behøver ikke at paapeke det - enhver skjønner det; det kan let lede til misbruk, og det er jo klart, at skulde misbruk opstaa, saa maa de norske myndigheter være berettiget til enten ad administrativ vei, ved politiforskrifter eller ad lovgivnings vei eller paa anden maate at hindre misbrukene - ikke brukene. Det gaar jeg ut fra, at vi alle er enige om, at vi maa forbeholde os. Jeg kan neppe tro forresten, at der i traktatens nok - det maa indrømmes - uklare ordlyd ligger noget forsøk fra fransk side paa at ville motsætte sig dette. Det er jo ogsaa uttalt offentlig i dette oftere omtalte møte av minister Wedel, at de franske regjeringsmedlemmer, som han har konferert med,

uttrykkelig og klart har fremholdt, at de ikke tænker at blande sig ind i de norske indre forhold eller paa nogen maate hindre norsk selvstyre paa dette omraade - det vil de ikke hindre. De forstaar, at et land, som har sin suverenitet i behold, maa ha lov til at indrette sig i sine indre forhold saaledes, som det finder nødvendig og under forutsætninger, som jeg her har fremholdt. Det er en bona fide-ordning - en bona fide-ordning fra alle sider, ikke bare fra vor side; men selvfølgelig ogsaa fra fransk side.

Naar man ser disse bemerkninger, som er gjort fra avholdsgruppen, og hvori vi inden venstre er enig, saa vil man ogsaa forstaa, at det er svært ønskelig, at denne redaktion med hensyn til medicin for dyr faar den forandring, som er foreslaaet av avholdsgruppen; for her i landet har man ikke behov for dyremedicin av den art, som er nævnt i traktaten. Det, man har behov for her i landet som dyremedicin, er brændevin. Man gir ikke dyrene enten rum, tafia eller kvetch eller hvad det heter. Det kjendes ikke hos os. Saa hvis dyrlæger rekvirerer den slags som dyremedicin, saa maa der være grund til at anta, at det er andre end dyr, som har bruk for det, og er det tilfældet, saa maa der ikke alene være adgang, men fuld opfordring for de statsmyndigheter, som har med disse ting at gjøre, til at sætte en stopper for det. Det maa der være fuld grund til, og det maa vel kunne gjøres ad administrativ vei uten indblanding fra noget andet land. Jeg vil forresten ogsaa peke paa, at jeg læser det saa, at det ogsaa maa være de franske forhandlers mening, at saa maa være tilfældet. Jeg vil i den anledning peke paa, hvad der staar i artikkel 10, de to sidste led. I næst sidste led er der nemlig tale om statsmonopol, og saa staar det i sidste led: "Denne garanti fra den norske regjering" - med hensyn til transport og salg til private personer - "skal i paakommende tilfælde gaa foran enhver lokal innskrænkning, som maatte komme i strid med denne". Naar traktaten indeholder en saadan innskrænkende bestemmelse i den lokale lovgivning paa dette omraade, saa maa det være tillatt at gaa ut fra, at man paa andre omraader ikke har tilsigtet nogen innskrænkning i den lokale lovgivning eller de lokale rettigheter.

Med hensyn til dette spørsmål om 12 og 14 %, er det vistnok ikke nødvendig at dvæle nærmere ved det; det har vi jo for længe siden bragt paa det rene her i landet, at der er adskillig fransk vin, som kommer over 12 %. Der blev for et par aar siden optat en nøiagtig undersøkelse ved toldbodens laboratorium, hvor det blev bragt paa det rene for samtlige franske vine, som solgtes her i landet, hvor mange volumprocent alkohol de indeholdt, og det viste sig da, at der var en række vine, som kom over 12 %, men ingen som kom op til 14, de var nær 14 %, men ingen kom saa langt som til 14. Og naar de norske myndigheter har fundet sig i uten nogen vanskelighet at la de franske naturvine bli solgt her i landet, uten at man har gjort nogen indvending mot, at denne 12 % grænse er blit overskredet, saa maa man ha lov til at fremholde, at franskmændene ingen grund har til at klage. Saavidt jeg vet har de heller ikke klaget; men det er en grund

mere til ved denne leilighet at gaa til 14 %, men det maa ogsaa være maksimum.

Vi er ogsaa enig i den betragtning, at vi maa lægge vekt paa den definition av vine, som gjøres gjældende i fransk lovgivning. Det man vil her i landet, det er en ren uforfalsket vare, et rent uforfalsket naturprodukt, som den franske vin ganske utvilsomt er. Det gjælder ikke altid likeoverfor de andre vinlande; men har man faat gjennomført dette krav likeoverfor Frankrike, saa kan det være godt haab om, at man ogsaa fra de andre vinlandes side maa kunne forlange, at der kun leveres et rent og uforfalsket naturprodukt.

Dette direkte salg til private fra agents side har jeg litt vanskelig for at tro kan ta noget videre opsving eller kan utføres i praksis i nogen synderlig grad, for enhver som kjøper vin vil jo vite, hvad den koster. Nu er det fuldt paa det rene, at ingen kan sælge vin til private eller til nogen, som er berettiget til utsalg, uten at det gaar gjennom monopolet, og det er monopolet som fastsætter prisen. Den agent, som sælger den, fastsætter ikke prisen. Jeg har derfor litt vanskelig for at tro, at der kan gjøres nogen videre forretning paa dette grundlag. Det maatte da være, at monopolet paa forhaand opgav prisen, - det skal jeg ikke uttale mig nærmere om, - men det er et punkt, som jeg tror vil lægge adskillige hindringer i veien for dette salg mellem agenter og enkeltpersoner. Hvis det skulde gi anledning til den slags tænkt forhold, som det er blit nævnt her, at man faar etablert vinhandel paa et nyt grundlag i henhold til traktaten, saa hadde vi jo akkurat det samme op igjen paa den gamle maaten, og det kan da ikke være meningen, det er ingen bona fide-ordning. Det er jo klart, at det vil let gi anledning til store misbruk, og det er jo dem, vi vil komme bort fra.

Med hensyn til spørsmålet om et voteringsgrundlag, saa har vi ogsaa i den gruppe, som jeg tilhører, et utkast færdig - om det skulde være nødvendig - til en stortingsuttalelse, men vi var enig om i denne gruppe, at det vilde være heldigst og riktigst, om denne forsamling undlot at fatte nogen uttrykkelig og formuleret beslutning, for naar der er saa mange delte meninger paa dette omraade, som der er her i Stortinget, kunde en votering let faa til resultat, at man ikke fik frem det sande og virkelige forhold, og det kunde saa langt fra fremme forhandlingerne til gavn for det som vi mener vil være til ædruelighetens fremme, at det tvertimot kanske kunde skade. Forsamlingen staar selvfølgelig frit, naar den endelige traktat blir forelagt her; men paa den anden side er det let at forstaa, at i et saa ømfindtlig spørsmål vil ministeren som forhandler gjerne ha et indtryk ialfald av, hvorledes Stortinget staar, og det tror jeg vil kunne tilveiebringes kanske aller bedst uten nogen uttrykkelig votering. Naar man studerer, hvad delegationen har uttalt, faar man jo et levende indtryk av, at det er hele delegationens mening trods forskjellige opfatninger med hensyn til realiteten av spørsmålene her, at de ogsaa forlanger en bona fide-opfatning. De forlanger, at der skal tages hensyn

til norsk lovgivning, og at vi maa faa lov til at være herrer i eget hus og, som jeg gjentagne gange har sagt, til at sørge for, at her ikke blir misbruk, at man kommer væk fra misbrukene. Og som jeg før har sagt, har jeg vanskelig for at tro, at de franske myndigheter vil ha noget i realiteten derimot at indvende. Vi inden den gruppe, jeg tilhører, ønsker at fremholde dette, men paa den anden side saa er vi enige om, at vi vil ikke la traktaten springe paa det, vi anser det ønskelig at faa klarhet over disse ting, men vi vil ikke la traktaten springe, idet vi gaar ut fra, at naar den blir praktisert, saa vil ikke disse uklarheter kunne bringe os op i nogen vanskeligheter av betydning. Vi har gaat ut fra det, og vi intimerer i tilfælde det forslag, som fremkommer fra vor gruppe, derfor paa følgende maate: "I anledning av de paagaaende forhandlinger med Frankrige om ny handelstraktat vil Stortinget uttale sin tilslutning til det foreliggende utkast, idet man dog vil rette en indtrængende henstilling om at der ved den videre forhandling søkes opnaadd" o.s.v. som referert av hr. Castberg som avholdsgruppens formand. Det er stillingen, og jeg vil atter understreke det, jeg tror, vi gjør rettest i ikke at foreta nogen uttrykkelig votering over disse forskjellige opfatninger, eller som skulde gi uttryk for disse forskjellige opfatninger. Jeg er ikke i tvil om, at baade vort utenriksdepartementet og vor minister, naar han faar det stenografiske referat av de forhandlinger, som her er foregaat - som jeg gaar ut fra han faar - at han da vil ha enhver opfordring til at søke at bringe dette punkt paa det rene, forsaavidt det ikke av formelle grunde eller andre, parlamentariske grunde skulde støte paa vanskeligheter. Men jeg vil gjenta, at jeg tror, man gjør rettest i ikke at vedta nogen uttrykkelig beslutning og jeg henstiller til avholdsgruppen og dens formand ikke at fremtvinge nogen votering. Kommer der et bestemt forslag frem, saa er det ingen anden raad, saa faar ogsaa vi fremsætte vort forslag, og kanskje der kommer flere, jeg vet det ikke.

Lykke: Det er vel klart for alle, at det haster med at faa ordnet vore traktatforhold med vinlandene. Det utkast, som vi har liggende for os her, gir, som utenriksministeren har sagt, indtryk av at være et hastverksutkast. Men den del av utkastet, som væsentlig er omhandlet her idag, synes ialfald at være ofret en meget indgaaende behandling. Den har været behandlet baade av delegationen, før den reiste fra Paris, og siden av minister Wedel og hans hjælpere. Jeg synes, at den i de punkter, artiklerne 10, 11 og 12, i saa ganske tydelig grad tilgodeser de hensyn, som har været avgjørende for avholdsinteresserne her i landet, at der skulde være haab om, at man skulde kunne slutte sig om denne traktats væsentlige indhold uten at fremsætte forslag om tillæg eller forandringer. Jeg har forstaat avholdsgruppens ordfører derhen, at det er hans mening at akkviescere ved traktaten, men at han ønsker, at vor delegation skal faa nærmere utformet ting, som efter hans mening er uklare i traktaten. Det er selvsagt, at et saadant ønske kan ingen motsætte sig. Minister Wedel har jo under sit foredrag her forklart forskjellige ting

og senere besvart spørsmål, som blev stillet til ham, som skulde gjøre det klart, hvad hans indtryk av den franske forstaaelse var, og vi tør vel ogsaa da gaa ut fra efter det intime arbeide han har hat med dette, at det han gav uttryk for der virkelig repræsenterer fransk opfatning. Det spørsmål, som jeg har forstaaet, at avholdsgruppen særlig vil ha frem, er dette om, at det skal være forment os at opretholde det lokale selvstyre paa alkoholpolitikens omraade. Der skulde da være adgang for kommunerne til som hittil selv at avgjøre, hvorvidt de vil ha utsalg ogsaa av lettere vine eller ikke. Det er altsaa forklart derhen, at den franske opfatning er, at det, som idag er tillatt efter norsk lovgivning med hensyn til samlag og den slags, skal fremdeles være tillatt, det betragtes altsaa ikke som noget, som strider mot traktaten. Jeg skal ikke indlate mig paa at komme ind paa hverken samlagsinstitutionen eller monopol, naar det gjælder omsætningen av lettere vine, det henhører ikke her. Hvad det nu gjælder, det er spørgsmaalet om at faa ordnet traktaten saadan, at den paa den ene side tilgodeser vore handelsinteresser og paa den anden side gir frihet for norsk lovgivning. Der tror jeg, at hr. F. L. Konow har truffet det rette, naar han sier at det franskmændene vil beskytte sig mot er, at man i fremtidig lovgivning skulde krænke denne traktats bona fide-karakter. Deri tror jeg han har ganske ret. Det er utvilsomt med fremtidig lovgivningsarbeide paa dette omraade for øie at franskmændene vil værge sig mot at den lette vin som ikke hos dem betragtes som berusningsmiddel, under et andet indtryk skal behandles paa en for striks maate. Hvordan en omsætning senere skal ordnes vil jeg som jeg sa, ikke komme ind paa. Det er nemlig en saadan selvmotsigelse synes jeg i det at man gaar med paa denne traktats fastslaaen av, at import av vine skal være tilladt, og at enhver norsk borger skal kunne kjøpe vin. Der ligger saadan selvmotsigelse i det at samtidig som man indvilger det, saa skal man kunne tænke sig at et kommunestyre vil nedstemme et samlag, for det er den eneste maate man har til at kontrollere dette salg paa. Jeg tror ikke at noget kommunestyre vil benytte sig av adgangen til at nedstemme et samlag saalænge denne traktat bestaar.

Hvis det er avholdsgruppens mening at man skal faa forandret den del av traktaten som tilsikrer private adgang til at faa kjøpt av agenter for franske huse er jeg bange for at man der kommer ind paa et meget væsentlig punkt i traktaten. Jeg synes at hele traktaten er bygget paa dette at franskmændene skal være tilsikret at kunne sælge sin lette vin, og det er jeg bange for det ikke gaar at faa nogen forandring i. Jeg vil gjenta at jeg synes at avholdsinteresser her er saa langt tilgodeset at man skal være forsiktig med at reise nye spørsmål som kanske kan sætte traktaten i fare. Jeg forstod jo ogsaa av den ærede ordførers tale at han i det store og hele var tilfreds med traktaten. Jeg understreker de ord av den sidste ærede taler, at dette er i høieste grad en bona fide-affære som altsaa regner med at der ikke bak den skjuler sig en tanke om ad omveie at komme til andre resultater end det traktaten tilsigter. Den uttalelse vil jeg understreke, og det gaar jeg ut fra at vist ingen normand vil

tænke paa at krænke traktaten paa det vis. Det er ogsaa rigtig som den sidste ærede taler sa, at det man maa lægge an paa er at forebygge misbruk, og at vi derfor maa ha frihet til i vor lovgivning at vedta de foranstaltninger av politimæssig art eller ad lovvei som er nødvendig for at hindre misbruk, deri er man selvsagt enig. Naar man kommer til nærmere utforming av dette senere vil der bli anledning for os at diskutere om paa hvad maate dette bedst kan gjøres. Det er ogsaa rigtig som taleren sa, at hvis det gaar den vei at man rundt omkring der hvor samlag er opprettet, nedstemmer disse samlag, saa vilde dette maatte faa et uttrykk i at traktaten blev opsagt.

Vi har ikke kunnet slutte os til disse forskjellige indvendinger mot traktaten som er kommet. Vi mener at referatet av denne debat som selvfølgelig bør oversendes vore forhandlere og likedan delegationens skrivelse til utenriksdepartementet, hvori de indgaaende behandler denne traktat, og hvor de peker paa hvad der videre bør gjøres med disse ting og da tilsier at man ikke nu forsøker ved nogetsomhelst forslag at binde vore forhandlere. Jeg vil ikke komme ind paa disse enkelte punkter som er nævnt i avholdsgruppens skrivelse, der er flere av dem som man gjerne ser at der kunde bli rettet paa, jeg har intet imot det, men det maa vi vel gaa ut fra at baade vore delegation og særlig da vor minister i Paris er opmerksom paa ønskeligheten av at faa disse rettelser, og saa sandt det staar i menneskers magt at faa det blir det gjort uten noget mandat herfra; men et mandat eller et forslag herfra vil saa let kunne virke imperativt og kunne sparke benene unda vore forhandlere netop paa det tidspunkt hvor det gjælder at de har folkets tillid bak sig og kan hugge til og ta traktaten saadan som den da foreligger. Vor gruppe har derfor ikke tænkt at det var nødvendig - og særlig efter at ha hørt utenriksministerens tale anser vi det for unødvendig - at fremsætte noget forslag. Jeg slutter mig i saa henseende ogsaa til den sidste ærede taler; jeg forstod det som han principalt holdt paa at man ikke her fremsætter noget forslag. Det samme gjør vi, vi anser det for ganske unødvendig, og vi kan ikke stemme for noget forslag som nu forandrer eller gir noget videregaaende mandat. Efter utenriksministerens uttalelser mener vi at saken er i den bedste gjænge, og kan vi faa en traktat i det væsentlige overensstemmende med det utkast som foreligger her forsaavidt de 3 artikler angaar som vi idag omhandler, mener vi at vi dermed kan og bør være fornøiet.

Heggelund: Det forslag til ordning med hensyn til alkoholspørgsmalet, som foreligger i traktatutkastets §§ 10, 11 og 12, er som vi alle ser bygget over det mandat, som Stortinget har git forhandlerne, og det mandat er igjen bygget i det væsentlige over den folkeavstemning, som fandt sted. Det er forsaavidt godt og vel, idet man, saavidt jeg forstaar, gjennom disse paragraffer i det væsentlige skulde kunne opnaa det som tilsiktedes ved mandatet, nemlig at vi i vor lovgivning blev stillet nogenlunde frit i forholdet til utlandet, forsaavidt angaar brænnevin og de sterkere vinsorter, de sorter som indeholder over 12 eller 14 %

alkohol. Jeg for mit vedkommende har i det væsentlige ikke noget imot, hvad der foreligger i utkastet forsaavidt.

Men jeg vil dog allikevel ha tat en reservation. Det næste skridt, som kommer, naar vi har ordnet vore traktater, det er spørsmålet om ordningen av vor fremtidige alkohollovgivning. Og jeg vil ha tat den reservation, at jeg vil staa helt frit, naar vi kommer til det spørsmål, selv om vi opnaar traktat med Frankrike paa dette grundlag, og selv om vi opnaar lignende traktater overfor de andre traktatmagter, Spanien og Portugal. Jeg er nemlig av den opfatning, at den linje, som man her har slaat ind paa, for ordningen av vor fremtidige alkohollovgivning, det er ikke den som heldigst fører til maålet, et ædruelig folk. Jeg er nemlig av den opfatning, at der er andre veie og andre maater at gaa frem paa, som bedre vilde føre til det maal som vi alle er enige om at kjæmpe for, et ædruelig folk og mindst mulig misbruk. Jeg mener at særlig erfaringerne under det saakaldte midlertidige 12 à 14 %s forbud her i landet, har vist, at det ikke er den rigtige vei, man har slaat ind paa. Og jeg mener, at erfaringerne fra andre lande, som ogsaa har forsøkt forbudene, viser det samme.

Jeg skulde derfor ha anset det heldig, om der hadde foreligget traktatutkast her i alternativer; 1) for det tilfælde, man vilde følge den linje, som ligger til grund for det utkast, som vi har faat os forelagt, og 2) for det tilfælde man vilde følge en anden linje, som bygger paa en anden ordning av vor alkohollovgivning i fremtiden. Man vilde da ogsaa kanskje ha kunnet faa set, hvad man ofrer paa andre felter for at faa en ordning som den det foreliggende utkast tar sigte paa. Jeg forstaar nok, at det kanskje i praksis vanskelig lar sig gjøre at føre traktatforhandlinger paa alternative grundlag. Men jeg vil dog ikke undlate at uttale ønskeligheten av at man hadde ordnet sig slik, at man hadde hat alternative traktatutkast.

Saa er det en anden side, som jeg ogsaa vil faa lov til at peke paa. Nu er det meningen at søke at faa denne traktat vedtat saa hurtig som mulig paa grundlag av det utkast, som vi her har. Og hensigten er at ha denne traktat i baklommen for at kunne ha den som et press paa de andre traktatmagter, Spanien og Portugal, for at kunne søke at opnaa lignende traktater med dem. Det forstaar jeg fuldt vel betydningen av. Men saken har ogsaa en anden side. Hvis man nu ikke opnaar lignende traktater med Spanien og Portugal, saaledes at man for eksempel overfor de magter maa gaa til en ordning, hvorved der aapnes adgang for disse lande til at indføre og selge her i landet alkohol ogsaa over de grader, som her er nævnt til privat bruk, som nydelse, saa har man her i det franske utkast mest-begunstigelsesbestemmelse. I et saadant tilfælde vil følgelig ogsaa Frankrike ha samme ret til indførsel og salg her i landet av brønnevin og het vin. Men hvad er saa videre forholdet? Da blir videre forholdet det, at man kanskje her har ofret betydelige interesser for at komme ned til denne 14 % grænse til ingen nytte, fordi Frankrike ogsaa da gjennom mest-begunstigelsesbestemmelsen faar adgang til at indføre ogsaa sterkere alkohol. Det er derfor et spørsmål, om det ikke

hadde været det heldigste allikevel, at der hadde foreligget avsluttede forhandlinger med samtlige traktatmagter paa engang. Vi kan her komme til at ofre ganske betydelige interesser for at opnaa noget, som vi i virkeligheten allikevel ikke opnaar, idet det viser sig at vi ikke opnaar det overfor Spanien og Portugal, og da har vi heller ikke opnaadd det overfor Frankrike paa grund av mest-begunstigelsesbestemmelsen.

Jeg vil forøvrig ha sagt om dette utkast, at det efter min mening bærer tydelige merker av en viss mistro til det norske folk eller til det norske styre. Der er saa sterke bestemmelser her, der lægges saa sterke baand paa vor handlefrihet her, og det uttrykkes paa en saadan maate, saa man uvilkaarlig, naar man læser dette utkast, faar følelsen av, at der har været en sterk mistanke om, at vi har en svakhet, naar det gjælder om at overholde indgangne forpligtelser. Det maa vi ikke igjen utsætte os for.

Jeg mener derfor, at naar dette skal være en bona fide-kontrakt, saa maa man være varsom med at behandle kontrakten paa den maate, som det forekommer mig, at dert allerede her i salen er tendenser til. Hensigten i traktaten med hensyn til vinomsetningen er jo aabenbart, at franskmændene vil ha fri adgang til indførsel og salg av alkohol indtil 14 % her i landet. Der staar uttrykkelig i § 10, næstsidste led, bl.a. følgende: "forpligter den norske regjering sig til at tillate privatpersoner at faa indført til sit forbruk ethvert merke fransk vin eller mousserende vin av ovenfor nævnte kategori uten begrænsning av kvantum." Det staar altsaa med tydelige ord i denne bestemmelse, at enhver norsk borger skal ha adgang til at indføre al vin, som her er tale om, til sit private forbruk uten innskrænkning i kvantum. Og det staar videre i § 12 at man ikke ved forbud eller tillægsskatter av prohibitiv karakter kan hindre dette. Det forekommer mig da, at skal dette være en bona fide-traktat og man skal overholde denne kontrakt i aand og sandhet, saa blir det ikke godt at kunne hindre nogen privatperson her i landet fra at faa den omhandlede vin i hvilkensomhelst mængde. Og hvorledes man da skal kunne hindre misbruk her i landet, det forstaar ikke jeg. Den ærede representant Gunnar Knudsen sa, at man ikke kan hindre bruken, men man vil forsøke at komme misbruk tillivs. Men hvorledes kan man med disse kontraktbestemmelser, naar de skal opretholdes i aand og sandhet, hindre misbruk? Det forstaar jeg ikke.

Jeg er som sagt, naar hensyn tas til de forutsætninger, som ligger til grund for traktatforhandlingerne, folkeavstemningen og det mandat, som Stortinget har git, enig i det som foreligger her i utkastet; det er vel det bedste, man kan opnaa paa det grundlag. Men jeg vil som tidligere nævnt allerede nu ha sagt, at naar vi kommer til neste korsvei, naar vi kommer til spørsmålet om indførelse av et forbud paa et grundlag som dette, da vil jeg forbeholde mig at staa helt frit; jeg mener, det ikke er det som fører bedst frem til maålet, som vi alle søker at naa, et ædruelig folk og mindst mulig misbruk av alkohol.

Bentzen: Den socialdemokratiske gruppe her i Stortinget, hvorav jeg er medlem, har ogsaa behandlet denne sak og deriblandt ogsaa avholdsgruppens skrivelse av 7 mars. Det er særlig 2 punkter i disse artikler 10, 11 og 12 som har vakt stor opmerksomhet, og det er punkter som gaar ut paa, at man skulde være hindret fra at begrænse forbruket av disse vine. Det er klart, at dette spiller en overordentlig stor rolle i vort demokratiske land, hvor kommunerne har hat fri adgang til at bestemme indenfor rammen av den nuværende lov over disse ting. Skulde man faa en ordning, som skulde virke tilbake, komme tilbake til tider som laa foran den nuværende lovgivning, vilde det være meget uheldig, og man vilde ha vanskelig for at forstaa den ting her i landet. Vi i den socialdemokratiske gruppe har spesielt heftet os ved dette punkt og mener, at der maa gjøres alt mulig for at ændre traktaten slik, at det blir klart og tydelig at ikke det er meningen.

Det andet punkt, som ogsaa har vakt opmerksomhet, det er dette med agenter. Det vilde være en høist usmakelig affære, om vi utover i alle vore bygder og byer skulde faa springende omkring agenter, som skulde gaa fra stue til stue, fra hus til hus, og forsøke at tinge bort vin. Jeg tror, man vilde betakke sig for det, og man vilde strække sig noksaa langt her i landet for at undgaa den slags ting. Vi har derfor git denne avholdsgruppens skrivelse vor tilslutning. Jeg vil ogsaa her i dette tilfælde henstille saa indtrængende jeg kan til traktatforhandlerne at søke at bevirke, at vi faar rettet paa disse forhold. Det gjælder alle punkter, men jeg har særlig fremhævet disse to, fordi jeg mener, at de er av væsentlig betydning. Den socialdemokratiske gruppe slutter sig helt ut til kravet om at faa traktaten ændret i overensstemmelse med denne skrivelse. Jeg vil faa lov til at understreke, at saavel den ærede utenriksminister som venstres fører her i Stortinget meget sterkt har uttalt, at de ogsaa ønsker, at der maa bli tat hensyn til disse punkter, og jeg ser deri en styrkelse av den henstilling, slik at vore traktatforhandlere forstaa, at det er en ganske utbredt og almindelig opfatning, som man maa søke at faa gjennomført dette.

Jeg skal ikke komme nærmere ind paa de ting, som har været fremholdt her av repræsentanten Lykke og likesaa av den sidste ærede taler, jeg tror ikke, det kan tjene til noget større, at vi her staar og diskuterer disse ting om det kommunale selvstyre og hvad dermed staar i forbindelse, vi blir ikke enige allikevel.

Jeg vil, som sagt, konkludere med at henstille, at man gjør alt mulig for at søke imøtekommet de punkter og de krav, som er stillet fra avholdsgruppen.

Castberg: Jeg vurderer fuldt ut og lægger megen vekt paa, hvad der er sagt fra flere hold, at man maa forstaa traktaten i disse hovedpunkter, som jeg nævnte, slik, som det blev forklart av minister Wedel. Jeg ser ogsaa et uttrykk for det samme i det svar, som spesielt høires gruppe sendte avholdsgruppen paa dens henvendelse, idet det deri heter: "Efter at ha paahørt minister Wedels redegjørelse og efter at

ha hat anledning til at læse det utkast til handelstraktat med Frankrige, som foreligger, har vi faat indtryk av, at resultatet ligger indenfor rammen av det givne mandat." Det givne mandat indeholder jo ogsaa frihet til at lægge salg av vin under samlag foruten en ordning av statsmonopol eller statsgarantert monopol.

Jeg hørte med megen tilfredshet den præcisering, som den ærede repræsentant fra Gjerpen, hr. Gunnar Knudsen, paa sin gruppes vegne gav, hvori han paa gruppens vegne erklærte sin tilslutning til, at de punkter, som var nævnt i avholdsgruppens skrivelse, bør søkes forklaret eller berigtiget, forklaret altsaa paa en maate, som er bindende. Jeg mener, at det kan stille sig tvilsomt, om det ikke vil være tilstrækkelig med de uttalelser, som er fremkommet, men der er to hensyn, som gjør, at jeg efter nøie overveielse finder at burde fremsætte et forslag. Det ene er, at minister Wedel utvilsomt for sine fortsatte forhandlinger vil ha stor interesse av, at det sies ikke alene i debatten, men at der siges av Stortinget noget, som kan være til retledning for hans videre arbeide, og det andet er, at der er kastet nogen uklarhet ind i dette spørsmaal ved uttalelser, som nu er fremkommet fra enkelte hold om, at hvad Frankrige vil kræve er, at vi ikke gaar til ny lovgivning, til nye bestemmelser, som indskrænker forbruket. Det er selvsagt, at hvis lovgivningen indrettes overensstemmende med post 4 i traktatmandatet og omsætningen henlægges til samlag, som er gjenstand for bevilling eller for votering av indbyggerne i en kommune, og følgen er, at dette samlag negtes bevilling eller nedvoteres, saa er det en foranstaltning, som bidrar til at mindske forbruket, og skulde det hævdes fra fransk hold, at nye lovbestemmelser, som indskrænker forbruket skulde være udelukket ved denne traktat, da mener jeg, det er paakrævet at henholde sig til minister Wedels forklaring, som ikke alene gaar ut paa, at der ved denne traktat ikke skal gjøres noget indgrep i den kommunale bevillingsret eller i retten til at utstede politiforskrifter o.s.v., men ogsaa at den aapner adgang til at anta en lov om, at samlagene skal være de eneste, som faar salgsret. Jeg vurderer, som sagt, meget den tilslutning, som de synspunkter, som avholdsgruppen har gjort gjældende, har faat fra venstres gruppes fører, men jeg kan ikke se det rettere, end at det vil være heldig og ønskelig, at det uttales av Stortinget. Under disse omstændigheter tillater jeg mig - jeg fremsætter det ikke paa andres vegne, de faar stemme for det, som er enige i det - at fremsætte følgende forslag:

"Stortinget vil ikke motsætte sig det av minister Wedel Jarlsberg fremlagte franske forslag til handelstraktat forsaavidt angaar brændevin og vin idet forutsættes at den av ministeren i hans meddelelse i Stortingets forsamlingssal den 5te ds. givne fortolkning av artiklene 10 og 11 blir godkjendt ogsaa av den anden part enten ved tilføielser til utkastet eller i en særskilt protokol, at begrepet "vin" uttrykkelig erklæres aa være ensbetydende med "vin" efter nugjældende fransk lovgivning - og at artikkel 12 ikke hindrer den norske lovgivning i aa forby

norske kjøbmænd eller agenter aa opta bestillinger paa vin hos private.

Under de fortsatte forhandlinger bør der gjøres bestrebelse paa at i artikkel 11, annet ledd ordene "som legemiddel til behandling av husdyr" sløifes saaledes at der ikke gjøres noget indgrep i den norske lovgivnings adgang til aa bestemme hvad der skal kunne anvendes som medicin for husdyr, og at ordet "Apothekene" i artikkel 11, sjette ledd ombyttes med "de som til enhver tid har ret til aa selge brennevin og het vin som medicin."

Præsidenten refererte det av hr. Castberg fremsatte forslag.

Holtsmark: Jeg vil paa min gruppes vegne uttale, at vi er med paa at gi den fuldmagt til at ordne traktaten i overensstemmelse med det utkast som er fremlagt og under hensyn til de forklaringer, som av minister Wedel er git. Men jeg kan ikke være med paa at stemme hverken for det forslag som er antydnet eller det som er fremsat. De er fremkommet fra grupper hvis bestræbelser gaar ut paa at innskranke omsætningen mest mulig, og vi som er imot forbud, kan ikke være med paa noget som gaar i den retning. Jeg hørte paa hr. Gunnar Knudsen, som tydet salget gjennom monopol derhen, at man der kunde bestemme priserne. Ja, det er rimelig at man kan det. Men hvis det i hans uttalelse laa en antydning om, at man ogsaa vil gaa til saadanne priser, at det skal trykke omsætningen mest mulig, saa vil jeg uttale, at det vel ikke kan være nogen rigtig bona fide-forstaaelse av traktaten fra norsk side. Jeg er opmerksom paa, at det staar et andet sted, at priserne ikke skal være prohibitive. Ingen kan jo ha ment, at omsætningen gjennom monopol skulde være helt gratis, saaledes at vi skulde kunne faa vinen hjem til de samme priser, hvortil de sælges i Frankrike med tillæg av frakt etc. Men jeg kan heller ikke rigtig forstaa meningen fra repræsentanten hr. Gunnar Knudsens side, naar han fremhæver, at monopolet bestemmer priserne. - Som sagt jeg henholder mig til minister Wedels fortolkning av traktatutkastet og stemmer for bemyndigelsen til at ordne traktaten. Vi ønsker at bidrage vort til, at forhandlingerne om denne sak hurtigst mulig bringes til avslutning.

Præsidenten: Med forsamlingens billigelse vil præsidenten gi ordet til hr. Gunnar Knudsen, som vil fremsætte forslag.

Gunnar Knudsen: Som uttalt da jeg sidst hadde ordet vil jeg paa min gruppes vegne fremsætte et forslag, da der nu fra et andet hold her i salen er fremsat et uttrykkelig forslag. Vi har ganske vist ment, at det var heldigst for saken, at intet forslag blev fremsat, men er det fremsat et forslag, maa ogsaa vi fremsætte vort forslag. Det lyder saa:

"I anledning av de paagaende forhandlinger med Frankrige om en ny handelstraktat vil Stortinget uttale sin tilslutning til det foreliggende utkast, idet man dog vil

rette en indtrængende henstilling om at der ved de videre forhandlinger søkes opnaadd:

at den av Ministeren i hans meddelelse i Stortingets forsamlingssal den 5te ds. givne fortolkning av artiklerne 10 og 11 blir godkjendt ogsaa av den annen part enten ved tilføielser til utkastet eller i særskilt protokol,

at 14 grader er ensbetydende med 14 volum procent, og at begrepet "vin" uttrykkelig erklæres aa være ensbetydende med "vin" efter nugjældende fransk lovgivning,

at i artikkel 11 annet ledd ordene "som legemiddel til behandling av husdyr" sløifes saaledes at der ikke gjøres noget inngrep i den norske lovgivnings adgang til aa bestemme, hvad der skal kunne anvendes som medicin for husdyr,

at ordet "Apothekerne" i artikkel 11, sjette ledd ombyttes med "de som til enhver tid har ret til aa selge brennevin og het vin som medicin",

at artikkel 12 ikke hindrer den norske lovgivning i aa forby norske kjøpmenne eller agenter aa opta bestillinger paa vin hos private."

Jeg ber dernæst om at faa lov til at tilføie ianledning av den sidste ærede talers opfatning av hvad jeg sist uttalte angaaende salget til private, hvor monopolet bestemmer priserne. Jeg anførte at jeg mener at agenter ved at selge til private ikke vil kunne opnaa at faa den samme vin for en billigere pris end om de hadde kjøpt gjennom samlag eller monopol. Det har selvfølgelig ikke været min mening at monopolet skal fastsætte ekstraordinært andre høiere priser fordi om ordren er optat gjennom staten. Selvfølgelig ikke; men der blir ingen fordel at opnaa for den private ved at opta ordren gjennom en agent, og det mener jeg maa være berettiget. Hvad priser monopolet vil fastsætte tør jeg ikke uttale mig om. Jeg antar det vil bli fuldt tilstrækkelig at monopolet tar den avance som grosserere og kjøbmænd for tiden tar.

Præsidenten refererte det av hr. Gunnar Knudsen fremsatte forslag.

Tønder: Det foreliggende forslag til overenskomst med Frankrike, set i lyset av de randbemerkninger, det vil si de forklaringer, som minister Wedel Jarlsberg gav, er nogenlunde tilfredsstillende, ogsaa set fra et avholdssynspunkt. Utkastet er bygget paa det grundlag som folkeavstemningen gav, og det gir rum for en lovgivning angaaende varigt forbud og det gir rum for monopolloven. Jeg har derfor som avholdsmand al grund til at være saa nogenlunde tilfreds. Helt tilfredsstillende er det ikke, og vi kunde vel heller ikke vente under de nuværende forhold at faa det helt tilfredsstillende med en gang. Men det er i lyset av ministerens forklaringer, at det er saa tilfredsstillende som det er. Set i sig selv uten disse forklaringer, er det aldeles ikke tilfredsstillende. Derfor har det for avholdsgruppen og for den gruppe jeg tilhører, nemlig den socialdemokratiske stortingsgruppe, der tilhører Det norske Arbeiderparti, været om at gjøre at faa fremhævet,

hvilken betydning der ligger i de forklaringer som minister Wedel Jarlsberg gav. Dette har da ogsaa fundet uttrykk i det forslag til uttalelse, som her er fremsat av hr. Castberg: idet forutsattes at de fortolkninger som ministeren gav, blir godkjendt ogsaa av den anden part. Jeg synes forresten at den form som dette har faat i avholdsgruppens forslag, er langt bedre end den form det har faat i hr. Gunnar Knudsens forslag. En "inderlig henstilling" til delegationen med minister Wedel Jarlsberg som formand om at faa fastslaaet at hans fortolkning er den rigtige, synes jeg ikke er saa passende som: det man forutsætter o.s.v. Jeg synes derfor, at den omredaktion, som venstres gruppes formand har git avholdsgruppens forslag, ikke er bedre. Jeg konstaterer forøvrig, at utenriksministeren og flere av talerne paa samme side, inden det samme politiske parti, saaledes ogsaa høires fører og hr. Holtsmark, de frisindedes fører, har fremhævet ministerens forklaringer; ogsaa disse ser utkastet til traktat i lyset av disse fortolkninger, og de akcepterer det i lyset av disse fortolkninger. Jeg konstaterer altsaa, at der forsaavidt er enighet i Stortinget. De enkelte punkter som er nævnt baade i avholdsgruppens forslag og i hr. Gunnar Knudsens forslag, er vi jo allesammen enig om er av den betydning, at de bør komme med i traktaten. Jeg vil med disse ord ha anbefalet det forslag som hr. Castberg har fremsat. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa saken, idet jeg slutter mig til hvad hr. Castberg uttalte første gang han hadde ordet, men jeg antar at den gruppe jeg tilhører, subsidiært ogsaa vil kunne stemme for hr. Gunnar Knudsens forslag.

W. Konow: Den fremgangsmaate som her er brukt, er en anden end den man pleier at bruke med hensyn til behandling i Stortinget av traktater. Vi har aldrig tidligere faat os forelagt et utkast til en traktat, hvor vi kun skulde behandle 3 paragrafer paa forhaand, før vi ser traktaten i sin helhet. Vi kan ikke vite, hvor meget denne traktat sikrer norske interesser, som vi dog gjerne vil sikre ved avslutningen av en traktat, og vi kan heller ikke riktig vite, hvilke pligter den paalægger os i det hele med hensyn til vore næringsveie. Derfor forekommer det mig, at den fremgangsmaate som hr. Gunnar Knudsen fra først av uttalte sig for, at der ikke skulde fattes nogen uttrykkelig beslutning - den fik jo ogsaa sin tilslutning fra hr. Lykke og jeg forstod virkelig hr. Castberg som han ogsaa var enig i det - maa være den bedste. Det staa for mig saaledes, at naar traktaten kommer i sin endelige skikkelse og det er en virkelig færdig traktat - dette er jo en ufuldbaaren traktat - da maa Stortinget staa frit, og da passer det ikke rigtig, at man paa forhaand fatter en beslutning. Det at gruppeførerne og andre som særlig maatte ha beskjøftet sig med traktatforholdene, uttaler sig om det, synes mig at kunne være fuldt tilstrækkelig. Og alle er jo enig i, at denne traktat i væsentlige punkter i disse paragrafer tilgodeser de formaal som mandatet søkte at sikre. Nu gaar jo mandatet ut over, hvad folkeavstemningen gav uttrykk for. Der føies noget ind her i mandatet og ogsaa i denne traktat, som gaar videre end folkeavstemningen, og som kanske

netop har gjort det vanskelig at faa avsluttet en virkelig god traktat for Norge, hvorved vore interesser over det hele kan tilgodesees. Jeg anser det høist sandsynlig, at hvis man - som hr. Heggelund antydet - kunde ha set 2 utkast, et hvor man ikke hadde disse bestemmelser om monopol, og et andet hvor man hadde disse bestemmelser, da vilde man klarere set, hvordan det hadde sig med dette, hvad virkning det hadde dette, at man hadde git traktatforhandlerne et videre mandat end det som folkeavstemningen gav uttryk for. Det kunde jo været gjort paa den maate, at man gav forhandlerne adgang til alternativt at søke løst spørsmålene paa det grundlag, paa bakgrund av det; der var intet iveien for det. Den fremgangsmaate kjender man. Men vi er nu engang kommet op i dette, og naar det er kommet til behandling her i Stortinget, anser jeg som sagt den rette fremgangsmaate at være den, især da vi ikke endelig behandler traktaten enten til godkjendelse eller forkastelse, at partiførerne og de andre som har særlig interesse, faar anledning til at uttale sig og at referat av disse uttalelser som fremkommer her i Stortinget, blir sendt forhandlerne. Men da vil jeg rigtignok ogsaa anmode om, at Stortingets medlemmer blir sig tilsendt referat av disse forhandlinger; for i almindelighet pleier der at gaaes saaledes frem efter de hemmelige møter, at enhver repræsentant som har talt, faar se sine uttalelser, men ikke de andres. Engang skulde vi da komme saa vidt, at man ogsaa i hemmelige møter faar ført en forhandlingsprotokol, saa vi kunde se hvad der i det hele var talt i saken, og det faar vi vel da kræve ved denne saks behandling, som er av den vigtighet som den er. Der faldt en uttalelse fra hr. Castberg, som det kan hände jeg har misforstaat, men den lød saaledes i mine øren, at han sa, at det er nu fastslaat, at der skal indføres statsmonopol i denne traktat. Det er aldeles ikke fastslaat, men der er adgang for os, der er intet til hinder for os fra denne traktats side for at oprette et statsmonopol eller et statskontrolleret monopol; men jeg finder ikke en eneste uttalelse her, hvor der i denne traktat staar sikret os, at vi kan oprette samlag. Kan godt være, at det er rigtig som hr. Wedel uttalte, at man hadde anledning til at praktisere vor lovgivning paa en maate med den adgang som vi nu har, men her hjemles ikke samlag. Der staar om statskontrolleret monopol, men det er netop det motsatte av samlag. Der staar, at statens garanti skal være av den beskaffenhet, at den gaar over alle lokalindskrænkninger, og det tar vel netop sigte paa samlag. Jeg vet ikke, hvad det skulde bety, hvis det ikke tar sigte paa dette, at ved ingen kommunal indskrænkning kan modificeres eller svækkes denne garanti som staten skal gi i denne traktat, at der kan bli adgang til at kjøpe hvilkesomhelst merker fransk vin og bestille dem direkte fra de franske huse, enten det nu gaar gjennom monopol eller ikke. Jeg fandt det nødvendig at uttale dette, for jeg er ikke enig i, at det vilde være heldig at oprette monopol. Tvertimot, det er en mellemand til, og det blir dyrt. Det koster administrationsutgifter og andet, og skal vi ha en øket indtægt av indførselen av vin, saa faar da staten faa den gjennom told, som dog ikke maa være av prohibitiv eller hindrende karakter.

Jeg kan i meget henholde mig til hvad der er uttalt saavel av hr. Lykke som av hr. Holtsmark, men jeg skulde anse det heldigst, om man ikke tok nogen beslutning her; for der kan være andre ting som burde gjøres klarere end det som er omtalt her baade i hr. Gunnar Knudsens og hr. Castbergs forslag, der kan være andre ting hvor man burde faa en bedre redaktion. Og ved særskilt at nævne disse ting, som tildels er selvsagt, staar man i fare for at ha indskrænket det til dette; naar de bare har gjort det, faat det rettet, saa er alting all right. Jeg synes derfor, der er grund til ikke at vedta disse forslag, og jeg agter at stemme mot dem, naar man nu engang har fremsat dem, hvad jeg synes var aldeles unødvendig.

Præsidenten: Præsidenten vil med forsamlingens samtykke gi ordet til hr. Lykke, som ogsaa vil fremsætte et forslag. Det er bedst, at vi faar fremsat de forslag som skal komme.

Lykke: Jeg skal bare faa lov til med ganske faa ord at motivere mit forslag. Jeg hørte med stor opmerksomhet paa hr. Gunnar Knudsens foredrag og hans principale standpunkt, at der ikke burde være noget forslag. Da han nu allikevel har fremsat et forslag, som i det store og hele er det samme som hr. Castbergs - det ene forutsætter, det andet henstiller - og vi har utenriksministerens uttalelse, vi har minister Wedels uttalelse for, at de er opmerksomme paa netop disse vanskelige punkter og vil gjøre sit alleryderste for at faa rettet paa dem, saa ligger der, mener jeg, i en beslutning fra Stortinget som tar op dette punktvis, en underkjendelse av det arbeidet som er gjort. Jeg vil tillate mig at fremsætte saadant forslag hvis ikke hr. Gunnar Knudsen vil ta sit forslag tilbake, hvad jeg vil henstille til ham at gjøre; vil han ta sit tilbake, som jeg mener er det eneste korrekte, saa skal jeg ogsaa ta mit forslag tilbake: "Stortinget uttaler, at det anser det fremlagte utkast til handelstraktat med Frankrige ikke at være stridende mot det mandat som er git vore forhandlere, forsaavidt angaar artiklerne 10, 11 og 12 og venter at delegationen snarest bringer traktatforhandlingerne med Frankrige til avslutning."

Præsidenten refererte Lykkes forslag.

Owe: Jeg vil først faa lov til at uttale min tilslutning til, at der gjøres forhandlerne opmerksom paa, at uttrykket "grader" som har været anvendt her i dette traktatutkast, er et meget svævende uttryk, og at det bør erstattes med en fiksert volumprocent eller en vektprocent - man kan jo avbalancere det efter hverandre. Jeg vil endvidere faa lov til at uttale min fulde tilslutning til hr. Konow, som satte fingeren paa den bemerkning av hr. Castberg - som jeg har notert mig - at der er i traktaten forutsat indførelse av monopol. Jeg mener det kan ikke være tilfældet. Der er ingen ordning forutsat i traktaten, ingen indre ordning her i landet. Vi maa ha fuld frihet til at ordne os her i landet som vi vil med forsølgning av de stoffer som der her er tale om. -

Saa er der et enkelt punkt som jeg gjerne vil fæste opmerksomheten ved, og det er art. 11, 6te led, hvor det staar, at den norske regjering forpligter sig til gjennem vedkommende myndigheters foranstaltning at sørge for, at apotekerne altid er i besiddelse av de mængder av brøndevin og het vin over 14 grader som de erfaringsmessig maa ha for til enhver tid at tilfredsstille sine klienters behov. Jeg er fuldkommen paa det rene med at denne bestemmelse her er aldeles overflødig, men jeg ser den paa bakgrund av hvad hr. Wedel forklarte os i det hemmelige møte, det nemlig, at det var kommet ind, fordi Frankrige oprindeligen hadde forlangt, at man skulde indføre til medicinsk bruk et minimumskvantum, jeg tror han sa 8 000 hl., og saa kom denne bestemmelse ind istedetfor dette krav fra Frankrige paa et minimumskvantum, som skulde indføres til medicinsk bruk her i landet. Jeg mener at denne bestemmelse her er aldeles overflødig, fordi vi allerede i vor apotekerlovgivning har en bestemmelse, som er menneskealdre gammel, om at apotekere er forpligtet til til enhver tid at føre det nødvendige kvantum av de medikamenter som almenheten har behov for og som lægerne finder at burde foreskrive. Der har vi sikkerheten for at netop denne bestemmelse vil bli overholdt. Ti ingen kan vel gaa ut fra, at vi vil forandre vor apotekerlovgivning paa dette punkt, al den stund vi ogsaa for fremtiden er nødt til at se baade enkelte brøndevinssorter og enkelte vinsorter som nødvendige medikamenter. Men hvis vi ser dette som en nødvendig ting, at der paa apotekerne føres enkelte brøndevinssorter og enkelte vinsorter til bedste for den syke almenhet, saa forutsætter jeg, at der i den bestemmelse, som nu er foreslaat av saavel hr. Castberg som hr. Gunnar Knudsen, ikke ligger uttalt den betragtningsmaate, at apotekerne ikke skal føre disse stoffe, som er nødvendige for den syke almenhet. Og selv om man vil overføre til særskilte institutioner salget av større kvanta av brøndevin og het vin, saa gaar jeg ut fra, at apotekerne allikevel som hittil maa være forpligtet til at holde disse stoffe paa sit apotek i den utstrækning, som det er nødvendig av hensyn til den syke almenhet og for at kunne tilfredsstille lægers og dyrlægers behov for receptutstedelse til sine patienter. Jeg vil uttrykkelig ha uttalt, at denne forutsætning maa være tilstede, selv om de forslag, som hr. Castberg og hr. Gunnar Knudsen har fremsat, skulde bli - hvad jeg ikke haaber - vedtat av denne forsamling. Hvis man overhodet skal ha et forslag, saa haaber jeg, at det forslag, som er fremsat av hr. Lykke, maa vinde tilslutning fra forsamlingens flertal. Jeg er forøvrig fuldkommen enig i, at det aller bedste vilde være, om man i denne sak kunde nøie sig med de uttalelser av denne forsamling, som er fremkommet under debatten, og at der ikke ved denne anledning blev fattet nogen endelig beslutning.

Præsidenten: Præsidenten anser det for givet, at denne sak maa søkes tilendebragt iaften, og præsidenten vil henstille til de følgende talere at fatte sig i størst mulig korthet, da der er noksaa mange indtegnede.

Ivarsson: Jeg er ganske enig i det, som har været uttalt av flere talere før, at der ikke burde ha været fremsat noget forslag ved denne anledning. Den sak, som foreligger, er av forskjellige grunde en meget viktig sak, og jeg maa si, det forefalder mig besynderlig og høist utiltalende, at man om denne sak skal avgi en uttalelse i beslutnings form uten at saken har været undergit eller kan ha været undergit den forhaands drøftelse, som Stortinget finder nødvendig selv i de mindst betydelige saker, som blir forelagt det. Jeg kan for mit vedkommende ikke gaa ut fra, at nogen av forslagsstillerne vil ta mere hensyn til, hvad jeg sier, end hvad andre talere har sagt før, og jeg skal derfor ikke formaste mig til at komme med nogen henstilling til samtlige om at ta sine forslag tilbake. Men jeg vil ha pointeret, at det er en uting dette, at der under forhold som de nu foreliggende fremsattes forslag til en uttalelse i beslutnings form. Jeg tror man maa lete noksaa langt tilbake i Stortingets annaler, før man finder sidestykke til det, og netop ut fra denne betragtning vil jeg si, at skal jeg egentlig stemme for noget forslag - og det blir jeg vel tvunget til, hvis de blir fastholdt - saa falder det mig naturligst at stemme for det sidst fremsatte forslag, fordi det ikke paa nogensomhelst maate indlater sig paa detaljer. Der blev fra utenriksministerens side henstillet til talerne ikke at komme indpaa andre ting i traktatutkastet end det, som angaar vinspørsmålet. Jeg skal efterkomme denne henstilling, men jeg vil ha tat et visst forbehold. Jeg vil ha sagt, at under disse forhandlinger - baade de som fandt sted, da vi behandlet mandatet og de som har fundet sted idag - har man ensidig fæstet sig ved, hvorlangt vi kunde gaa i indrømmelser overfor den medkontraherende part. Man har i den grad fæstet sig ensidig ved dette, at det andet spørsmal, hvad vi maa søke opnaadd for vor handel, for vor sjøfart, det er ikke kommet med, det er likesom det er likegyldig. Det er likesom det er blit til dette, at kan vi bare krangle os fra de flest mulige indrømmelser, specielt de indrømmelser som rammer handelen med vin, saa er alt bra, enten vi for vort vedkommende opnaar meget eller litet. Jeg anser det som min pligt at ta bestemt avstand fra denne tankegang, og jeg vil herigjennem faa uttale som min mening og som mit krav til forhandlerne, at de ikke i den grad ensidig skal se til at slippe med de mindst mulige indrømmelser fra vor side, at de derover glemmer, hvad de skal søke at opnaa for os. Jeg vil understreke dette saa sterkt jeg formaar, for jeg har en sterk følelse av, at det er kommet bort. Det, som har været dagens store skrik og det sterke feltrop ut over landet, forbudssaken, det har i den grad tat magten, at man likesom ikke har faat øie for eller øre for andet, trods det kan være viktig nok. Det er ikke bare om at gjøre for os, at vi kan faa en handelstraktat med Frankrike, som sikrer os mest mulig frihet med hensyn til vor fremtidige alkohollovgivning; jeg er enig i, at det søkes opnaadd, men det er ikke nok det. Det er en anden ting, som er mindst likesaa viktig, og det er, at vi kan opnaa saadanne vilkaar for vor eksport, for vor sjøfart og vor handel i det hele tat, at vi kan være tjent med det for vort næringslivs utvikling.

Jeg vil til slut faa ta en uttrykkelig reservation. Enhver vet, at jeg av princip ikke er for forbud, jeg har sagt det før, og skal ikke komme nærmere ind paa det. Jeg tror ikke, at veien til vort folks opdragelse til selvtugt og selvbeherskelse gaar derigjennem; men jeg vil uttrykkelig reservere mig imot, at jeg skulde ønske nogensomhelst hindring mot etablering av et forbud gjennom traktaten. Jeg er likesaa bestemt som enhver forbudsmand for, at dette spørmaal om forbud eller ikke forbud maa vi i den utstrækning, som det overhodet er mulig, kunne avgjøre hos os selv gjennom norsk lovgivning uten nogensomhelst indblanding utenfra. Det er ikke derfor, jeg her har tat mit forbehold. Jeg har ene og alene tat det ut fra den opfatning, som er blit mere og mere bestemt hos mig, at det er av avgjørende betydning for os, for vort lands fremtidige økonomiske utvikling, at vi kan opnaa saa gode vilkaar i samhandelen med andre land, som det overhodet er mulig for os at opnaa.

F. L. Konow: Jeg kan slutte mig til den siste ærede taler i hvad han sa, at naar det gjaldt en sak som denne og der skulde fattes en beslutning, saa burde man ha anledning til at behandle den mere i sine detaljer, før man gik til at fatte nogen beslutning. Jeg vil med hensyn til § 12 og en forklaring av den netop likeoverfor hvad der fra hr. Castbergs side er kommet som forslag, nemlig at man skal søke at faa det ordnet saaledes med den paragraf, at der skal være anledning til at faa indført en lov, som kan bestemme, at plassagenter ikke kan ha anledning til at gaa rundt og sælge vin, faa lov til at referere, hvad hr. minister Wedel Jarlsberg i den beretning, som delegationen har skrevet til utenriksdepartementet, har sagt om den sak: "I anledning av det av herrerne Berg og Castberg reiste spørmaal om at reservere os adgang til at negte norske borgere som plassagenter for franske vineksportører at opta bestillinger paa lette vine hos eller gjennom monopolet - uttaler minister Wedel Jarlsberg, at ennskjønt han ikke kunde utdra dette av Stortingets og Regjeringens mandat til delegasjonen, saa skulde han, hvis Stortinget saa hadde ønsket, meget gjerne ogsaa ha undersøkt hvorvidt noget lignende hadde kunnet opnaaes. Med kjendskap til franskmennenes opfatning av handelsfriheten i sin almindelighet er han imidlertid kommet til det resultat at uten hensyn til om hvorvidt en saadan mulighet maa ansees utelukket ved artikkel 12, traktatens hele aand og de gjensidige forsikringer om, at den skal observeres bona fide, altsaa at der ikke skal legges hindringer iveien for handelen med lette vine i sin almindelighet, anser han det utelukket, at det av herrerne Berg og Castberg fremsatte ønske kan vinde tilslutning. Han anser det endog farlig at berøre dette spørmaal, idet det kunde gi franskmennene anledning til at tro, at der allikevel bak monopolet laa ønsket om at vanskeliggjøre eller hindre handelen med lette vine. Under disse omstendigheter kan ministeren altsaa ikke gi haap om opfyldelsen av det omhandlede ønske og kan og vil ikke paata sig at fremsette det overfor de franske forhandlere, idet alt det nu opnaade derved kunde settes i fare". Jeg synes, det er

ganske tydelige ord, og jeg mener, at en uttalelse som denne av minister Wedel maatte tillægges saa megen vekt, at man ikke burde her ta nogen beslutning, hvorved noget av det, som her er antydnet, berøves.

Tveiten: Til det hr. Konow sa, at det var ein umfram framgangsmaate som er brukt ved fyrehavingi av denne traktaten, vil eg berre gjera den merknaden at det er heller ingen traktat som det hev vore folkerøysting um fyreaat, so det forklaarar den framgangsmaaten som er bruka. Daa me fekk dette utkastet lagt fram for oss, fann serleg me fraahaldsfolk og dei som stend paa den sida, at det var punkt i det som baud so mykje imot, at utan nærare utgreiding hadde vel det spursmaalet lote kome upp um ein i det heile kunne godtaka det. Der syntest aa vera punkter som gjekk beint imot vaar yvertyding, og det program som me er valde paa. Men eg maa segja at det var eit heppeleg grep at ein fekk Wedel Jarlsberg her upp, for den utgreiding som han gav nettupp um desse umstridde punkti, punkt etter punkt, var etter mitt syn heilt fullgod. I alle fall maa eg segja at eg gjekk fraa hans fyredrag her i Stortinget med letta hjarta. No vart det stenografera, so det er ikkje og kann ikkje takast for laust snakk - det stend med svart paa kvitt, og ein kann ikkje ganga ifraa det. Det er da òg ei hovudsak etter mi meining, at ministeren sine utgreidingar vert godkjende fraa den andre kanten òg, og det lova hr. Wedel at skulde skje so vidt eg forstod. Eg tala dertil-med med han i gaarkveld, og daa sanna han at utgreidingi hans skulde takast upp i ein eigen protokoll, godkjend av dei franske styremakter, og i so maate er det autentiske utgreidingar som me fulla kann halda oss til. Men det maa me rett nok fasthalda, meiner eg.

I dag hev utanriksministeren gjenge med paa traktatutkastet med den utgreiding som minister Wedel gav. Utanriksministeren hev sagt seg einig i utgreidingi paa same maaten som me gjer, og i det hev me òg ei trygd for at dei vidare tingingar maa gaa for seg paa det grunnlaget. Dertil-med hev vinstre sin førar, hr. Gunnar Knudsen, tydeleg og sikkert presisera at det er utgangspunktet. Men so hev me det gangande med tri framlegg i ei sak der størsteparten av forsamlingi sakleg er samd. Tri fjordepartar av forsamlingi er fullt einige i det, og høgre er òg i so maate einig i det, som dei hev sagt ifraa at desse punkti ligg innanfor raama av folkerøystingi. Daa synes eg det er svært uheldigt at her skal bli framlagt forslag som ein maa gaa ut ifraa det vert eit større eller mindre mindretal imot. Eg kann ikkje tenkja at det kann vera til gagn for saki. Eg er difor helst huga til aa bea hr. Castberg, um han ikkje vil finna at han bør taka tilbake sitt framlegg - so mykje meir som eg veit at det innan sjølve avhaldslaget er tvil um det burde vore framkome. Me maa som avhaldsfolk ogso prøve at staa saman der det gjeld politiske spursmaal. Og naar skilnaden ikkje er større enn her, so vil eg som fraahaldsmann ikkje setja meg imot det som røynde og kjende menn i slike saker, tilraader. Eg trur det hadde vore hepnast for sjølve saki um hr. Castberg hadde teke framlegget sitt tilbake. Eg trur ikkje det vil sjaa godt ut at

t.d. ein større eller mindre part av forsamlingi røystar imot baade det eine og det andre. Og dersom hr. Castberg tok sitt framlegg tilbake, so meiner eg at hr. Gunnar Knudsen og høgre òg kunde gjera det same med sine framlegg. Eg meiner at situasjonen og stoda innan Stortinget er so tydeleg lagt fram og presisera gjenom det ordskiftet som her hev vore ført, og som no vert meldt til Wedel Jarlsberg, at det ikkje er meir vunne ved desse framleggi, og eg trur etter mit kjennskap til hr. Wedel Jarlsberg - serleg etter den samtalen eg hadde med han i gaar, - so er eg inderlig yvertydd um at ministeren vil setja si æra i aa kunna faa brigde i desse punkti, so langt som klokskap og varsemnd under tingingane tilsegjer - eg hev fenge den usvikelege tokken at han det vil gjera. Og ein kunde paa same tid i tilfelle oppmoda han til telegrafisk aa melda til utanriksministeren korleis det gjekk med dei vidare tingingar med omsyn til desse punkti.

Dette er mi stoda, og eg vil som sagt enno ein gong oppmoda framleggjarane til - eg vil baade oppmoda og beda deim um - aa tenkja etter um det ikkje vilde vera likso godt at me ikkje hev noko framlegg her i kveld, men let det vera med dette ordskiftet som no vert kunngjort hr. Wedel Jarlsberg. Dette er ei stor sak, som størsteparten av det norske folk set mykje inn paa. Ein talar t.d. her um at det ikkje er lovfest noko monopol. Nei, det er nok ikkje det, det fær framtidi syte for, men me hev opna aatgangen. Og tenkja seg til at me her hev fenge aatgang baade til ein monopolskipnad og ei forbodslov for brennevin og sterk vin. Derved er so mykje vunne at eg synest at det andre so aa segja vert smaating. Me maa sjaa desse i samanheng. Eg vil taka upp-att mi oppmaning til framleggjarane.

Bentzen: Efterat jeg hadde paahørt utenriksministerens og hr. Gunnar Knudsens uttalelser, var jeg av den formening, at det vel ikke var saa nødvendig at fremsætte noget forslag som det, hr. Castberg har fremsat. Imidlertid har nu forslaget avfødt to nye forslag, nemlig Gunnar Knudsens og Lykkes forslag, og saavidt jeg kan skjønne, er det, efterat denne debat har paagaat, efterat der er diskutert forskjellige noksaa ømtaalige spørmaal, kanskje vanskelig at bringe det derhen, at der ikke maa fattes en beslutning. Men jeg vil henstille til hr. Castberg at ta sit forslag tilbake. I Castbergs forslag staar det, at det skal være en forutsætning, det samme, som hr. Gunnar Knudsen har formet paa en anden maate - som en indtrængende henstilling om at faa ændringerne gennemført. Jeg kan ialfald ikke se, at der er synderlig forskjel paa det - jeg mener, at der er liten forskjel paa det i realiteten. Efter den debat, som har foregaat her, anser jeg Gunnar Knudsens forslag saapas godt, at jeg er tilfreds med det, og vil stemme for det. Jeg vil forøvrig ha lagt til, at det later til at være to leire her i denne sal, naar det gjælder denne sak. Den ene leir repræsenteres av hr. Castberg og hr. Gunnar Knudsen og den anden av hr. Lykke.

Det er ikke til at ta feil av, det er ikke noget at lægge skjul paa, og da mener jeg, at det har litet at si for os, som er enige i realiteten, enige i den ting, at vi vil saa gjerne

som mulig faa gjennomført disse punkter, som avholdsgruppen har pekt paa, enten vi benytter formen av en indtrængende henstilling eller en forutsætning - det tror jeg spiller svært liten rolle. Jeg vil, under disse forhold, henstille til hr. Castberg, at han trækker sit forslag tilbake. Jeg vil i ethvert fald da stemme for Gunnar Knudsens forslag. Der faldt en uttalelse fra den ærede repræsentant fra Finmarksbyerne, hr. Ivarsson. Han sa, at det var en uting, at der fremsattes forslag under slike forhold som de nuværende. Jeg kan ikke gaa saa langt. Denne sak behandles nemlig paa en noget ekstraordinær maate, idet Stortinget midt under traktatforhandlingerne faar adgang til at uttale sig om spørsmålet. Saken er jo indbragt her, fordi vi skal uttale os om spørsmålet, og det, som foreslaaes her, er bare en paapeken av forskjellige ting, som man mener var meget ønskelige - saa jeg mener, det er at bruke for sterke uttrykk, naar man siger, det er en uting, at der her i forsamlingen skulde vedtages en beslutning. Selvfølgelig er der fuld anledning for forsamlingen, dersom den ønsker det, til at vedta en henstilling i en eller anden form eller en beslutning.

Statsminister Halvorsen: Hensigten med dette møte var jo at bringe paa det rene, hvorvidt Stortinget slutter sig til det utkast, som foreligger med hensyn til alkoholposten i traktaten, artiklerne 10, 11 og 12. Jeg mener, at minister Wedel og vore forhandlere i det hele har krav paa her at faa grei besked, og at vi ikke maa gaa fra hverandre i aften, før vi alle er paa det rene med, hvilken besked Stortinget vil sende vore forhandlere. Det siger sig da selv, at en situation, som frembringer 3 forskjellige forslag, er ingen god situation, og det viser sig, at der er megen uklarhet tilstede. Jeg bare tænker paa den sidste ærede talers opfatning av hr. Castbergs forslag. Han finder ikke, at der er nogen væsensforskjel paa Castbergs forslag og Gunnar Knudsens forslag, og dog siger Castbergs forslag, at Stortinget vil ikke motsætte sig det av minister Wedel Jarlsberg fremlagte franske forslag til handelstraktat, forsaavidt angaar brøndevin og vin, idet det forutsættes o.s.v. "Det forutsættes" - jeg forstaar det som betingelse - det er betingelser og blandt andet da en betingelse, som Wedel selv har sagt ikke kan akcepteres, som han mener franskmændene ikke vil kunne gaa med paa. Jeg har forstaat hr. Castberg saa, at han i første omgang mener at han vil ikke strække sig lenger. Hvis det saa viser sig, at det ikke gaar, saa vil Castberg ha saken tilbake igjen, forat han igjen kan faa ta standpunkt. Men det tror jeg er at bedra sig selv. Jeg tror efter den opplysning vi har faat av forhandlerne i Paris, at der blir ingen næste omgang, det faar vi være opmerksom paa, og derfor faar de herrer, som i aften vil driste sig til at stemme for Castbergs forslag, være opmerksom paa, at derved kan de, hvis de faar flertal for det, vælte den hele sak. Da er det en himmelvid forskjel paa det forslag og Gunnar Knudsens forslag. For det oppfatter jeg slik, at hr. Gunnar Knudsen og de, som staar bak ham, akcepterer traktatutkastet, men de henstiller

indtrængende, at man skal forsøke at gjøre forandring i de og de punkter. Men lykkes det ikke, saa sa hr. Gunnar Knudsen direkte og i tydelig tale, at da skal ikke traktaten springe paa de punkter. Det er grei tale. Saa er det det tredje forslag. Det er jo ogsaa greit, som det siger, at utkastet ligger indenfor mandatets ramme. Alt er forsaavidt i orden. Jeg vil henstille til hr. Castberg, at han tar sit forslag tilbake. Han kan gjøre det ogsaa av den reelle grund, at - som jeg sa - jeg tror, der ikke blir nogen anledning til at ta saken op igjen. Vi kan ikke forsvarlig regne med det. Jeg er forøvrig helt enig i de uttalelser, som faldt fra repræsentanten hr. Tveiten. Jeg forstaar ikke, at det er nødvendig at komme med nogen uttalelse nu efter de uttalelser, som er faldt fra fremtrædende medlemmer her. Jeg tror, at om ikke Castbergs forslag gaar gjennom, forstaat slik som jeg har sagt, saa er der ingen mand i salen, som er i tvil om, at det er Stortingets vilje, at vore forhandlere skal søke at opnaa forandring i disse punkter, som er oppe og som vi vel alle kan være enig i. Men traktaten skal ikke springe paa disse punkter. Det vil altsaa si: Har forhandlerne gjort sit yderste og lykkes det ikke, saa har de ret til at undertegne traktaten, og det sker med Stortingets vilje. Saadan forstaar jeg situationen, og det er den eneste maate, hvorpaa jeg kan se, at der blir nogen klarhet i den og at dette møte gjør den nytte, som det er ment og tilsigtet at skulle ha. Men jeg tror, at det greieste var, som hr. Tveiten sa, at vi slap alle forslag. Debatten har bragt klarhet, og jeg maa bli motsagt, hvis jeg har misopfattet stillingen.

Bernhard Hanssen: Jeg er ogsaa enig med hr. Tveiten og statsministeren, og jeg vil stemme mot alle forslag og opfordre mine meningsfæller til at gjøre det samme. Det er rigtig, som hr. Tveiten sa - og vistnok ogsaa en anden taler, - at denne traktat har noget særeget ved sig, idet der forut for endel av traktaten ligger en folkeavstemning. Det er derfor ikke urimelig, at denne traktat drøftes av Stortinget paa forhaand. Men hvis der skal fattes bestemte beslutninger, beslutninger om hvilke der er tvil, saa er ikke en behandling i plenum den rette. Den maa, som hr. Ivarsson, sa, drøftes av en ansvarlig komite og ganske anderledes drøftes, end her har været tilfældet. Jeg mener, at det eneste rette er, at Stortinget ikke optar de forskjellige punkter til detaljbehandling og fatter beslutninger, men overlater det til regjeringen og ministeren i forbindelse med delegationens øvrige medlemmer. Det har ogsaa sine farlige konsekvenser, at Stortinget vedtar ændringsbeslutninger. Vi maa nemlig huske paa, at ogsaa Frankrike har et Storting, og naar ministeren kommer tilbake og siger til de franske delegerte: Her har Stortinget fattet beslutninger om ændringer og de ændringer - vil de franske forhandlere med grund kunne si: Vi maa ogsaa høre vort Storting. Og da maa vi erindre, at vanskelighetene kan optaarne sig, vanskeligheter som ikke er lette at overvinde. Det har saa ofte før hændt, at ministre og regjeringer er faldt paa mislykkede traktater eller traktater, som har gaat borgernes interesser eller enkelte næringers

særinteresser for nær, og det kan endnu ske, hvis traktaten skal tas op til drøftelse i det franske deputeretkammer. Jeg mener som hr. Tveiten og flere andre talere, at man skal la det bero med de uttalelser, som nu er faldt. De vil bli gjort til gjenstand for omhyggelig drøftelse og overveielse av minister Wedel og de øvrige forhandlere sammen med regjeringen. Jeg vil i den forbindelse peke paa, hvad jeg mener er den aller farligste post - ogsaa efter minister Wedels utsagn - i de castbergske ændringsforslag, nemlig dette om salg gjennom agenter og kjøbmænd, hvor han vil, at det uttrykkelig skal fastslås, at det skal kunne forbydes gjennom vor lovgivning. Jeg vil minde om, at efter nuværende lovgivning er salg, d.v. sige optagelse av ordres, gjennom norske agenter og kjøbmænd tillatt. Vil man nægte det, er det at innskranke den nuværende tingenes tilstand. En anden sak er det, som hr. Gunnar Knudsen fremholdt, naar monopolet kommer istand. Da er jeg enig med ham i, at da vil det ingen fordel være for forbrukerne at gi agenter eller kjøbmænd sine ordres. Da kan de like saa godt bestille paa samlagene eller hos monopolet. Men indtil monopolet eventuelt kommer istand, finder jeg det rimelig, at Frankrike maa fastholde adgangen til at opta ordres hos forbrukerne, gjennom dem som er berettiget til at opta ordres naturligvis.

Der er en eneste liten post, jeg vil faa lov at peke paa i utkastet, og det er i artikkel 10.

Præsidenten: Det er ikke for at avbryte taleren - skjønt præsidenten haaber, han straks er færdig - men det er for at æske tingets bemyndigelse til at fortsætte en tid utover. Hvis ingen indvending gjøres, gaar præsidenten ut fra, at denne bemyndigelse er git.

Bernhard Hanssen: Det staar i artikkel 10, at den norske regjering forpligter sig til blandt andet at anvende den gunstigste behandling, som blir tilstaat enten produkter av samme alkoholstyrke fra andre land end Frankrike eller øl som indeholder over 4 grader alkohol. Jeg antar, at Frankrike dermed har ment, at det ikke ønsker, at det sterke tyske øl og den engelske porter skal fortrænge bruken av de franske lette vine hertilands. Men jeg haaber, at regjeringen og vor delegation vil være opmerksom paa, at ogsaa vort eget bokøl vistnok indeholder noget over 4 %, og at det maa ikke fortrænges ved denne ordlyd i traktaten ved denne 4 graders bestemmelse. De 4 % maa hæves noget.

Saa vil jeg faa lov til i likhet med hr. Bang og hr. Heggelund at sige et par ord til hr. Castberg og enkelte andre talere, som gjentagne ganger har - jeg vil sige misbrukt den omstændighet, at Stortinget enstemmig - eller næsten enstemmig - gav forhandlerne det mandat, de fik. Det er jo fremstillet saa, at dette mandat var Stortingets enstemmige ultimatum, istedenfor at det virkelige var en enstemmig beslutning om, at der skulde gjøres et forsøk paa det grundlag, og enstemmigheten er av de herrer brukt som et uttrykk for enighet. Det er ikke riktig. Hr. Castberg og de herrer burde

vite, at det utelukkende er av lojalitet like overfor folkeavstemningen, at vi er gaat med paa at gi forhandlingsdelegationen det mandat, de fik, men at ialfald vi frisindede aldeles ikke er enige i realiteten. Vi er saa uenige som vel mulig i forbud og forbudslove, og vi vil bekjempe disse love, de som foreligger og de som muligens fremkommer senere; men det er et indre norsk anliggende. Som det av en tidligere taler er sagt: Vi tror og vet, at dette ikke er veien til vort folks opdragelse og ædruelighet.

Endvidere vil jeg ha uttalt, at likesom vi vil staa frit med hensyn til forbudslovgivningen, saa vil vi ogsaa staa frit med hensyn til monopol. Ogsaa der har vi av lojalitet latt det gaa med ind i rammen av forhandlingsdelegationens mandat; men naar den tid kommer, saa vil vi se nærmere paa monopolet. Vi vil staa frit. Jeg skal indrømme, at monopoltanken har visse tiltalende sider, det har den; men den har ogsaa andre sider, som vi maa se paa, og som vækker betænkeligheter. Og for en gang for alle at hindre misforstaaelse og misbruk vil jeg erklære, at om vi stemmer for en traktat, der i sin ramme indeholder mulighet for indførelse av forbud eller monopol, saa maa ikke dette udlægges derhen at vi derved har tat standpunkt til realiteten, eller at vi derved binder os i vor fremtidige stilling til forbud eller monopol.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar, at tiden for de talere, som tegner sig herefter, begrænses til 2 minutter.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Heggelund: Jeg skal ikke opta tiden længe. Jeg vil i likhet med den foregaaende ærede taler kort og godt si, at jeg stemmer mot alle de foreliggende forslag. Jeg er helt ut enig med statsministeren i hans betragtning, og jeg vil bare kort lægge til, at jeg mener, det er konstitutionelt uriktig at stemme for noget av de foreliggende forslag. Det er kongen, som avslutter traktater, og da bør man her, naar man forelægger denne sak for Stortinget paa dette tidspunkt, midt under traktatforhandlingerne, nøie sig med kun de uttalelser, som fremkommer under debatten, og ikke fremsætte voteringstema. Det er ogsaa saa meget mere betænkelig at vedta noget forslag, som man ved at stemme for noget av disse forslag ogsaa har bundet andre spørmaal i traktaten. For vistnok er det kun disse 3 paragraffer, §§ 10, 11 og 12, man direkte former sine forslag om her; men disse paragraffer henger paa det nøieste sammen med andre bestemmelser i traktaten, som vi ikke har drøftet. Jeg peker paa det faktum f.eks., at dette utkast til traktat her gir Frankrige mestbegunstigelse; men det faar ikke Norge. Norge faar ikke nogen mestbegunstiget stilling overfor Frankrige. Men de bestemmelser henger selvfølgelig sammen med §§ 10, 11 og 12, det er klart; de henger sammen med forbudsparagrafferne, og derfor mener jeg, det er saa meget mere betænkelig her at stemme for nogen av de forslag, som foreligger, fordi det har en rækkevidde, som repræsentanterne - ialfald jeg - ikke har

nogen oversigt over. Og naar dertil kommer, som jeg sa, at det er konstitutionelt uriktig, saa vil jeg stemme mot ethvert av de foreliggende forslag.

Gunnar Knudsen: Jeg forlangte ordet, fordi hr. Lykke under sin motivering av det forslag, han fremsatte, uttalte, at der i det forslag, som jeg fremsatte paa min gruppes vegne, laa en underkjendelse av minister Wedels arbeide. Jeg finder at burde nedlægge en innsigelse herimot; for jeg tror, at der er ingen delte meninger her i denne sal om, at minister Wedel i sit arbeide ved denne leilighet - som ogsaa før - har nedlagt et betydelig og ogsaa høist fortjenstfuldt arbeide for at hævde Norges interesser paa fremmed jordbund, saa det, som her uttales efter det forslag, som jeg har fremsat, er en opfordring til ham om at gjøre sit bedste, og jeg er ikke i tvil om, at minister Wedel setter overmaade pris paa det. Jeg sa uttrykkelig, da jeg sidst hadde ordet, at for mig stod det som det retteste, at der intet forslag blev fremsat; men naar der nu er fremsat et forslag og endog to forslag, saa tror jeg, det er rettest, at saken gaar sin gang. Det vil let ellers gi anledning til kanske endnu større misforstaaelser.

Saa finder jeg at burde gjøre et forbehold likeoverfor representanten fra Bodø, hr. Owe. Han vilde hævde, at der efter traktaten blev hjemlet apotekerne baade ret og pligt til at selge vin og brøndevin i medicinsk øiemed. Jeg tror, at der er rigtigst at gjøre en innsigelse mot denne fortolkning. Vi binder os selvfølgelig ikke til for al fremtid eller for saa lang tid som traktaten varer at binde dette salg til apotekerne. Faar man en ordning med monopol og samlag, saa er det høist sandsynlig, at den ret og pligt til at levere vin og brøndevin til medicinsk bruk blir overtat av samlagene.

Mjelde: Det er selvfølgelig magtpaaliggende for os allesammen i en saa stor sak som denne at kunne faa det bedst mulige resultat. For at være ganske kort kan jeg henholde mig til hr. Tveitens begrundelse, jeg tror, at efter de uttalelser, som er fremkommet her fra forskjellig hold om hvad man forutsætter og hvad man vil gjøre henstilling om, og alt set i lys av minister Wedels uttalelser, skulde det være unødvendig at vedta nogen uttalelse. Naar jeg siger dette som medlem av avholdsgruppen, kan det synes rart, at jeg har været med paa en beslutning som den hr. Castberg har optat som forslag. Efter flere av mine meningsfællers henstilling vil jeg faa lov at forklare forholdet. Det forslag som er fremsat av hr. Castberg, er ikke optat paa avholdsgruppens vegne. Det har heller ikke hr. Castberg git uttryk for; det staar for hr. Castbergs personlige regning. Men hr. Tønder præciserte bestemt forslaget som avholdsgruppens forslag. Det er det ikke. Der var flere av os i avholdsgruppen, som hadde den opfatning, at i et spørsmaal av saa stor betydning og av saa stort omfang, og som har stor baade økonomisk og politisk rækkevidde, der maa ikke en upolitisk gruppe som avholdsgruppen optræde i Stortinget. Derfor fik formanden ikke tilladelse til at fremsatte forslaget paa gruppens vegne. Derimot blev vi enig om, at det forslag som vi ansaa for at

være det mest ønskelige, blev sendt de forskjellige politiske grupper til overveielse, om de i sakens interesse fandt at kunne fremme saken i den av os ønskede retning. Men jeg var ikke alene, det var mange med mig som tok det fornødne forbehold, at vi vilde rette os efter den stilling som saken kom i efter den videre drøftelse og overveielse, og efter det tror jeg som sagt det vilde være det heldigste, at der ikke blev fremsat forslag. Men i den form som hr. Gunnar Knudsen paa venstres vegne har fremsat forslag - som en sterk henstilling - kan der saavidt jeg forstaar ikke være noget til hinder for det. Jeg har fra første stund vi har diskutert dette spørsmål, uttalt - jeg vil faa lov at si det her - at den form, som avholdsgruppens forslag fik, var for bundet.

Castberg: Det er riktig som hr. Mjelde sa, at jeg har uttrykkelig gjort opmerksom paa, at mit forslag har jeg ikke fremsat paa avholdsgruppens vegne. Det blev enstemmig vedtatt i avholdsgruppen, men ikke spesielt med det for øie at det skulde fremsattes i Stortinget. Det har hr. Mjelde ret i. Men eftersom saken ligger an, har jeg trodd, at det vilde være rigtig, at der kom en uttalelse fra Stortinget, og da laa det selvfølgelig nær for mig at vælge den form som hadde faat enstemmig tilslutning som en uttalelse fra avholdsgruppens side. Jeg kan ikke helt underskrive den betragtning som hr. Mjelde gjør gjældende, at avholdsgruppen ikke maa optræde som parti i store spørsmål som dette. Det er kanskje ikke aktuelt netop nu, men hvis der er saker, som for gruppens medlemmer staar som meget væsentlige ut fra den opfatning de har netop som medlemmer av en saadan gruppe, da mener jeg det kan bli en samvittighetssak for dem netop at gjøre gjældende sin opfatning, uanset hvad andre grupper og organisationer maatte mene. For mig staar det saa, at i denne sak vil det være det rette, at der kommer en uttalelse, og det har diktert min optræden. Jeg vurderer fuldt ut de ord som faldt fra hr. Tveitens side, og jeg erkjender at der var adskillig i dem, men jeg tror, at slik som saken ligger an nu, er det det retteste, at der blir anledning for Stortinget til at votere. - Jeg vil ha sagt om det forslag hr. Lykke har fremsat, at det forsaavidt er prisværdig, som det indeholder en uttrykkelig fastslaaen av, at traktatutkastet stemmer med Stortingets mandat, hvilket vil si, at hr. Lykke ogsaa oppfatter traktatutkastet derhen, at det ingen hindringer lægger i veien for opprettelsen av samlag, for at lægge salget av vin under samlag; for det staar jo i Stortingets mandat. Jeg skal ikke opholde Stortingets tid længe, jeg har sagt min mening. Men til statsminister Halvorsen, som rettet et spørsmål til mig, vil jeg si, at min opfatning er den, at jeg, naar jeg hævder den mening, at det maa forutsattes, at det og det skal ske, har git tilkjende, at for tiden vil jeg ikke være med paa en ordning som ikke gir uttryk herfor; men, ganske som efter hr. Gunnar Knudsens forslag forsaavidt; hvis det viser sig at denne forutsætning er uriktig, at den ikke kan fyldestgjøres, maa der bli anledning til - hr. Halvorsen siger at der blir ikke anledning til det; jeg mener bestemt, at der maa og vil bli anledning til det - i saa fald ta spørsmålet under

endelig overveielse. Det siger sig selv, at om en beslutning blir fattet, som den jeg har foreslaat, og minister Wedel begynner forhandlingerne og han saa efterat ha gjort forsøk, kommer til det resultat, at denne forutsætning kan ikke holde, saa telegraferes der eller paa anden maate gis underretning hjem om, hvordan situationen er, og paa grundlag derav faar man ta sit standpunkt under overveielse. Men hvad jeg er bange for, er den optræden som kan utlægges slik, at man paa forhaand godkjender ting som kan være av stor betænkelighet, og jeg har nævnt de punkter som jeg spesielt betrakter paa den maate. For mig staar det saa, at man binder sig paa forhaand lettere ved ikke at si fra og ved stiltiende eller uttrykkelig at godkjende, end ved at ta sine forbehold og si: Jeg forutsætter, at det er saa og saa at forstaa.

Jeg maa paa samme maate som hr. Gunnar Knudsen bestemt ta avstand fra den tale om, at der skulde ligge nogen underkjendelse av minister Wedel i den beslutning som her er foreslaat. Jeg har hat anledning til direkte overfor minister Wedel at uttrykke min opfatning av hans arbeide, og jeg tok anledning til ogsaa i møtet av stortingsmænd i forsamlingssalen at fæste mig ved den nidkjarhet og den iver hvormed han har tat sig av denne sak. Og minister Wedel er ikke den mand, at han vil bli snurten over, at det siges til ham at han anmodes om at se at faa opnaadd det eller det, eller at, man forutsætter at de forklaringer som er git, blir godkjendt ogsaa fra den anden side. Saa prippen er han ikke. Han er for storlinjet til at ville ta noget slikt paa den maate. Jeg skal forøvrig bare gjøre den bemerkning til hr. W. Konow - og jeg synes at erindre at hr. Owe var inde paa det samme - idet han uttalte, at jeg sa, at der ved traktatutkastet eller ved en traktat overensstemmende med utkastet er fastslaat, (Owe: forutsat) - at vi skal ha monopol. Naa, forutsat at vi skal ha monopol. Jeg kan ikke erindre at jeg har brukt det uttrykk; men har jeg brukt det - og naar herrerne har oppfattet mig slik maa jeg vel ha uttrykt mig uheldig - har det selvfølgelig ikke været saa at forstaa. Det som traktaten indeholder, er jo, at dersom Norge vil oprette et monopol, saa aapner traktaten adgang til det, ganske som Stortingets mandat siger.

Præsidenten: De følgende talere har indtil 2 minutter.

Tønder: Jeg har ikke ment, og jeg paastaar at jeg heller ikke har sagt, at hr. Castberg har fremsat forslaget paa avholdsgruppens vegne, men jeg har kaldt forslaget avholdsgruppens forslag, fordi det er ordlydende det samme forslag som avholdsgruppen enstemmig har vedtat, og hr. Mjelde var en av dem som har stemt for det, hr. Mjelde var ogsaa en av dem som har medvirket til at det har faat den gode form det har faat. Jeg maa da som hr. Castberg gaa ut fra, at avholdsgruppens medlemmer stemmer for det forslag, som i ethvert tilfælde er blit til i avholdsgruppen.

Lykke: Jeg beklager, at hr. Castberg og hr. Gunnar Knudsen opretholder sine forslag og derved ogsaa tvinger mig til at

opretholde mit. Jeg tror det hele hadde været meget greiere, om man hadde fulgt den anvisning som hr. Gunnar Knudsen gav i sit første foredrag, og som hr. Tveiten saa udmerket gav uttrykk for her senere. Jeg vil bare gjøre opmerksom paa, naar det synes som om hr. Gunnar Knudsens forslag har faaet tilslutning ogsaa fra avholdspartiet, at hr. Gunnar Knudsens forslag i og for sig er litt avvikende fra mit, forsaavidt som det siger uttrykkelig, at det gir sin tilslutning til det foreliggende utkast. Det er det som jeg mener er en avvikelse fra almindelig praksis for traktatbehandling. Det spørsmaal som jeg mener er forelagt Stortinget, det er, om det utkast som nu foreligger kan vedtages, om det er saa at Stortinget betragter det for at være indenfor det mandat som Stortinget har git, som ikke stridende mot det mandat. Det er det eneste jeg mener Stortinget bør uttale sig om, for at staa helt frit, og derfor har jeg ogsaa git mit forslag den form. Jeg hadde haabet, at vi efter hr. Tveitens uttalelser kunde ha faaet oppleve, at baade hr. Castberg og hr. Gunnar Knudsen hadde renonceret paa at fremsætte noget forslag, og da skulde det ha været mig en stor glæde at følge deres eksempel.

Ivarsson: Da jeg hadde ordet første gang, uttalte jeg meget bestemt, at det var min opfatning at man ikke burde ha fremsat og ikke voteret over noget forslag her. Jeg tilføiet, at hvis jeg blev tvunget til at stemme for et forslag, saa vilde jeg stemme for det sisst fremsatte, fordi det var holdt i almindelige uttrykk og ikke gik i detaljer. Nu har jeg hørt, at andre talere har erklæret, at de vil stemme mot alle forslag, og da dette stemmer bedst med min opfatning, som jeg før har gjort rede for, vil jeg herved faa erklære, at ogsaa jeg agter at stemme mot alle forslag under henvisning til hvad jeg uttalte første gang jeg hadde ordet.

Aavatsmark: Jeg vil ogsaa uttale min beklagelse over at hr. Castberg ikke er at formaa til at ta sit forslag tilbake, med den følge at ogsaa de to øvrige forslagsstillere tok sine forslag tilbake. Da saa imidlertid ikke er skedd, finder jeg kort og godt at ville erklære, at jeg vil stemme mot samtlige forslag. Jeg finder nemlig at det er helt upaakrævet at vedta noget forslag her, da jeg føler mig overbevist om, at delegationens formand hr. minister Wedel Jarlsberg vil lægge al sin indflydelse og sin store energi ind paa at faa disse punkter som her under debatten er nærmere omhandlet, imøtekommet, hvis det da overhovedet er mulig. Og lykkes det ham ikke, saa vil det ikke lykkes ham mere om han faar en saadan anmodning. Og jeg gjør det ogsaa fordi jeg finder det ukonstitutionelt at vedta noget forslag i denne materie paa dette stadium av forhandlingerne. Traktaten kommer siden tilbake til Stortinget, idet jo dette har at avgjøre spørsmålet om ratification eller ikke. At gripe ind i forhandlingerne paa dette tidspunkt er ikke rigtig, og jeg tror ogsaa, som det er sagt før her, at om Stortinget nu saa gjør, saa vil det være enestaaende i Stortingets historie. Jeg vil derfor kort og godt, uten at jeg skal indlate mig paa realiteten, erklære, at jeg vil stemme mot samtlige forslag.

Magnus Nilssen: Jeg hører til dem som hadde tænkt efter de uttalelser som faldt her fra forskjellig hold, at det hadde været unødvendig at stille noget forslag her, men saken er nu kommet i den gjænge, at det er umulig at bringe den tilbake til det som man syntes fra først av at samle sig om, at det var unødvendig at stille noget forslag. For mit vedkommende blir da stillingen den, at jeg har i min gruppe i det væsentlige git min tilslutning til de spørsmål som er reist fra avholdsgruppens side, og jeg vil si, at jeg betragter det som et væsentlig spørsmål dette, om der skal være adgang for agenter til at opta bestillinger paa vin, og jeg gaar ut fra, at der gjøres de alvorligste bestræbelser for at søke at bli kvit det. Men samtidig var det vor forutsætning, at disse spørsmål ikke stilles paa spidsen, saaledes at de foraarsaker noget brudd i traktatforhandlingerne. Jeg har ved anden leilighet sagt, at den form som forslaget fra hr. Castberg har faat, idet det heter, at "det forutsættes" o.s.v., maa kunne bety, at det skal være betingelsen for at gi sin tilslutning til det; og efter den debat som er ført her, hører vi altsaa at det er betingelsen. Under de omstændigheter finder jeg ikke at kunne gi hr. Castbergs forslag min stemme. Derimot kan jeg godt være med paa en indtrængende henstilling - hvis man anser det for at være paakrævet og nødvendig - om, at vore forhandlere søker at faa rettet traktatutkastet i overensstemmelse med hvad der er uttalt.

Mjelde: Det var ikke nogen god presteattest jeg fik, men saa hadde jeg ikke bedt om den heller. Hr. Castberg uttrykte det ret, naar han sa, at avholdsfolkens beslutning var fattet under en anden forutsætning end den, at fremsætte det som et forslag i Stortinget, den forutsætning nemlig, at det var basert paa at bringes til de politiske partier, forat man kunde prøve, om de ikke vilde yde sin medvirkning til at faa disse punkter, som er pekt paa, rettet, og det er ikke ukjent for nogen av avholdsfolkene - undtat muligens for hr. Tønder - at jeg opponerte den hele tid mot, at dette ord "forutsættes" skulde byttes med en henstilling.

Owe: Jeg vil bare faa lov til at si til den bemerkning hr. Gunnar Knudsen fremkom med likeoverfor mig, at jeg haaber der meget snart gives mig anledning til at uttale mig om det spørsmål, og jeg haaber da at kunne overbevise ogsaa hr. Gunnar Knudsen om, at den metode han synes at ville praktisere vil være ganske umulig.

Præsidenten: Der foreligger 3 forslag, Castbergs, Gunnar Knudsens og Lykkes. Castbergs forslag lyder:

"Stortinget vil ikke motsætte sig det av minister Wedel Jarlsberg fremlagte franske forslag til handelstraktat forsaavidt angaar brændevin og vin, idet forutsætte at den av ministeren i hans meddelelse i Stortingets forsamlingssal den 5te ds. givne fortolkning av artiklene 10 og 11 blir godkjendt ogsaa av den anden part enten ved tilføielser til utkastet eller i en særskilt protokoll.

at begrepet "vin" uttrykkelig erklæres aa være ensbetydende med "vin" efter nugjældende fransk lovgivning og

at artikkel 12 ikke hindrer den norske lovgivning i aa forby norske kjøbmænd eller agenter aa opta bestillinger paa vin hos private.

Under de fortsatte forhandlinger bør der gjøres bestrebelser paa

at i artikkel 11, annet ledd ordene "som legemiddel til behandling av husdyr" sløifes saaledes at der ikke gjøres noget indgrep i den norske lovgivnings adgang til aa bestemme hvad der skal kunne anvendes som medicin for husdyr, og

at ordet "Apothekene" i artikkel 11, sjette ledd ombyttes med "de som til enhver tid har ret til aa selge brennevin og het vin som medicin."

Gunnar Knudsens forslag lyder:

"I anledning av de paagaende forhandlinger med Frankrige om en ny handelstraktat vil Stortinget uttale sin tilslutning til det foreliggende utkast, idet man dog vil rette en indtrængende henstilling om at der ved de videre forhandlinger søkes opnaadd:

at den av Ministeren i hans meddelelse i Stortingets forsamlingssal den 5te ds. givne fortolkning av artiklene 10 og 11 blir godkjendt ogsaa av den annen part enten ved tilføielser til utkastet eller i særskilt protokol, at 14 grader en ensbetydende med 14 volum procent, og at begrepet "vin" uttrykkelig erklæres aa være ensbetydende med "vin" efter nugjældende fransk lovgivning,

at i artikkel 11 annet ledd ordene "som legemiddel til behandling av husdyr" sløifes saaledes at der ikke gjøres noget inngrep i den norske lovgivnings adgang til aa bestemme, hvad der skal kunne anvendes som medicin for husdyr,

at ordet "Apothekerne" i artikkel 11, sjette ledd ombyttes med "de som til enhver tid har ret til aa selge brennevin og het vin som medicin",

at artikkel 12 ikke hindrer den norske lovgivning i aa forby norske kjøpmænd eller agenter aa opta bestillinger paa vin hos private."

Lykkes forslag lyder:

"Stortinget uttaler at det anser det fremlagte utkast til handelstraktat med Frankrige ikke at være stridende mot det mandat, som er git vore forhandlere, forsaavidt angaar artiklerne 10, 11 og 12, og venter at delegationen snarest bringer traktatforhandlingerne med Frankrige til avslutning."

Præsidenten mener, at man først faar votere over Castbergs forslag. Blir det vedtat, saa er saken dermed avgjort. Blir det ikke vedtat, voteres dernæst over Gunnar Knudsens forslag. Blir det vedtat, er saken dermed avgjort.

Hvis det ikke vedtas, blir tilslut at votere over Lykkes forslag. Det er ogsaa den orden hvori forslagene er fremsat.

Votering:

1) Castbergs forslag blev med 102 mot 15 stemmer ikke bifaldt.

De 102 repræsentanter var: Dæhlen, Tronrud, Heggelund, Arnesen, Hoffstad, Marcussen, Moseid, Sanne, Skjulestad, Lande, Kulstad, Djupvik, Ellingsen, Joakimsen, Caroliussen, Tollefsen, Vegard, Moltu, Vassbotn, Fjærli, Otterlei, Mork, Høgset, Anderssen, Stousland, Maseng, Dahl, Finnestad, Berntsen, Ek, Smedsrud, Gjøstein, K. Kleppe, Austbø, Davidsen, Aarstad, Moe, Rud, Bang, Lykke, Getz, Galtvik, Okkenhaug, Aavatsmark, Hegge, Sivertsen, Schei, Wolden, Huus, Bjørnskau, Larsen, Sverdrup, Morell, Holtsmark, Venger, Spangelo, Færøvik, F. L. Konow, Hroar Olsen, Hoel, Næss, Hovland, Erdal, Indrehus, Faleide, Gerhardsen, Myklebust, Mohr, Tvedt, Mjelde, Skaar, Owe, Sannes, Gunnar Knudsen, Klonteig, Tveiten, Wang, Kopseng, Horgen, Aas, Rømcke, C. O. Lund, Kummeneje, Bernhard Hanssen, Otto Müller, Blakstad, Trøtteberg, Ivarsson, Stolt-Nielsen, W. Konow, Bondesen, Grue, Sollie, Gunnestad, Olsen Nauen, Wegger, Nalum, Sandaas, Magnus Nilssen, Lian, Rustad og Hambro.

De 15 repræsentanter var: Krukhoug, Castberg, Mjøen, Belland, Eiesland, Magnussen, Værland, Aamlid, Tønder, Foshaug, Buen, Nygaardsvold, Hornsrud, Sjøli og Bentzen.

Fraværende ved denne og den følgende votering var: Wollnick, Andersen Grimsø (forfald), Gjedrem (syk), Gausdal, Dietrichson, Hagb. Lund, Juland (forfald), Aarsrud, og frk. Platou (perm).

2) Gunnar Knudsens forslag bifaldtes med 65 mot 52 stemmer.

De 65 repræsentanter var: Sjøli, Bondesen, Grue, Nalum, Bentzen, Magnus Nilssen, Lian, Krukhoug, Castberg, Mjøen, Tronrud, Belland, Moseid, Eiesland, Magnussen, Værland, Aamlid, Lande, Kulstad, Djupvik, Ellingsen, Joakimsen, Caroliussen, Moltu, Vassbotn, Fjærli, Otterlei, Mork, Høgset, Anderssen, Maseng, Finnestad, Gjøstein, K. Kleppe, Austbø, Davidsen, Aarstad, Rud, Tønder, Foshaug, Buen, Galtvik, Okkenhaug, Hegge, Sivertsen, Schei, Wolden, Huus, Nygaardsvold, Næss, Hovland, Erdal, Indrehus, Faleide, Gerhardsen, Myklebust, Mjelde, Skaar, Sannes, Gunnar Knudsen, Klonteig, Tveiten, Hornsrud, Horgen og Kummeneje.

De 52 repræsentanter var: W. Konow, Sollie, Gunnestad, Olsen Nauen, Wegger, Sandaas, Rustad, Hambro, Dæhlen, Heggelund, Arnesen, Hoffstad, Marcussen, Sanne, Skjulestad, Tollefsen, Vegard, Stousland, Dahl, Berntsen, Ek, Smedsrud, Moe, Bang, Lykke, Getz, Aavatsmark, Bjørnskau, Larsen, Sverdrup, Morell, Holtsmark, Venger, Spangelo, Færøvik, F. L. Konow, Hroar Olsen, Hoel, Mohr, Tvedt, Owe, Wang, Kopseng, Aas, Rømcke, C. O. Lund, Bernhard Hanssen, Otto Müller, Blakstad, Trøtteberg, Ivarsson og Stolt-Nielsen.

Præsidenten: Derved bortfalder votering over hr. Lykkes forslag.

Saa er spørsmålet, hvorvidt forhandlingerne eller den fattede beslutning skal offentliggjøres.

Utenriksminister Michelet: Jeg gaar ut fra, at beslutningen ikke offentliggjøres. Det er en ganske klar sak, at det vilde komme til at motvirke sin hensigt, og vilde komme til at svække det arbeide, minister Wedel nu skal paata sig, hvis man offentliggjør, at man aksepterer utkastet, men henstiller, at der foreslaaes en forandring i det. Naar det kommer den anden part for øre, er det klart, at de ikke har nogensomhelst grund til at gjøre indrømmelser, de vet, at vi aksepterer det, som er.

Præsidenten: Præsidenten ansaa det for rimelig, at man anstillet disse ræsonnementer, og vil foreslaa, at intet av forhandlingerne offentliggjøres.

Gunnar Knudsen: Jeg er enig i det.

Tønder: Jeg er enig naturligvis i det, som er sagt her. Men det var det, jeg vilde gjøre opmerksom paa, at næsten for hver gang man har hat en sak til behandling her for lukkede døre, saa har man allikevel faat vite noget om det utenom. Jeg vil da haabe, at man denne gang ialfald kan holde tæt, saa ikke pressen imorgen skal fortælle os resultatet av det, som her er skedd.

Tveiten: Det var um lag det same eg vilde segja, og eg vil beda deim som hev nokon innverknad paa desse Kristiania- bladi aa gjera det dei kann for aa hindra at dette ikkje treng taka seg upp-att fleire gonger. No daa me hadde minister Wedels fyredrag i forsamlingssalen t.d., var det um morgonen eitt av bladi - eg kann segja det her, det var "Aftenposten" - som hadde eit nokso fullstendigt referat, referat av forhandlingane. Og me er ikkje trygge paa um det ikkje kann henda fleire vendor. So eg vil beda deim som hev noko aa segja i desse bladi - det var so vidt eg veit, ikkje berre dette eine bladet - at dei maa gjera noko, so ikkje slikt skal taka seg upp-att.

Belland: Jeg slutter meg helt ut til det, som er sagt av de to sidste talere, hr. Tønder og hr. Tveiten. Det har vist sig i mange tilfælde, at det, som er blit sagt og besluttet for lukkede døre, vet de forskjellige aviser at fortælle dagen efterpaa temmelig korrekt. Jeg vil nytte anledningen til at faa si det, som har brændt i mig i lange tider: Jeg synes, det er likefrem en skam. Det maa kunne gaa an for os alle at være saapas til karer, at vi kan holde tæt like overfor disse avismænd, som forsøker nærsagt ved hvilkesomhelst eller ved alle mulige slags kunster at faa det utav en. Hvis ikke det kan lykkes for fremtiden, saa er det i virkeligheten bare pro forma at holde møter for lukkede døre, og i det hele faa sig tilsendt hemmelige dokumenter.

Castberg: Jeg er ganske enig i dette, alle vil selvsagt være enige i det. Men det er desværre ikke bare overfor pressen, at der vises saadan illojal optræden, det hændte her for en tid siden i Stortinget, at der for lukkede døre blev talt om traktatforhandlingerne i Portugal, og i tillid til, at forhandlingerne foregik for lukkede døre, blev der benyttet rosende uttryk om vor minister, om minister Wedel, uttryk av den art, at enhver maatte forstaa, at den, det sidst skulde bringes til, var til den anden part. Da skedde det, at kort efterat det var holdt dette møte, visste den portugisiske repræsentant, hvad der var sagt. Det kan ikke skyldes andet end indiskretion fra et eller andet medlem av denne forsamling eller ialfald fra nogen, som har været tilstede her under forhandlingerne, og det er jo mere end beklagelig.

Præsidenten: Er det nødvendig at tale mere om dette? Der er ikke mere end én mening om det.

Bang: Det kan ikke forbause nogen, at noget siver ut, al den stund enkelte repræsentanter lægger sin konvolut med traktaten i igjen ute i korridoren over knaggerne, som det hændte i formiddag en av Tromsø-repræsentanterne, jeg tror, det var hr. Tønder.

Castberg: Det maa selvfølgelig undgaaes; men jeg tror ikke at hr. Bang vil anvende dette overfor det tilfælde jeg nævnte, for det som blev sagt om vor repræsentant i Portugal, var ikke skikket til at hænges over en knag i korridoren.

Tønder: Jeg hadde mit exemplar av utkastet i konvolut i min mappe. Har hr. Bang set det paa min mappe, har han været i min mappe, den var ikke laast igjen.

Bang: Den laa ikke i mappen.

Votering:

Præsidentens forslag om, at intet av forhandlingerne blir at offentliggjøre bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Saa var det et spørsmåal som repræsentanten Konow reiste. Hr. Konow reiste det spørsmåal, om der ikke av disse forhandlinger burde tas et avtryk av det stenografiske referat, som kunde tilstilles hver enkelt av repræsentanterne.

Gunnar Knudsen: I lys av hvad der er uttalt netop vil jeg advare imot det forslag. Omdeles der 126 eksemplarer av det stenografiske referat av forhandlingerne idag i dette møte, kan man ikke føle sig tryg for, at det ikke kommer i urette hender.

Lykke: Jeg mener det, at tiden for offentliggjørelse av hele denne debat er, naar vi har tilendebragt vore forhandlinger med samtlige vinlande. Da kan denne debat

offentliggjøres i sin helhet, og før den tid har ingen anden bruk for den end den del som skal meddele vore forhandlere.

Castberg: Jeg er enig i det. Forstod jeg hr. Lykke ret, naar han med de sidste ord uttalte, at han forutsatte at et referat av disse forhandlinger tilstilles minister Wedel snarest mulig? Maa jeg faa tilføie, at der blev brukt et uttrykk i hr. Lykkes forslag, som ikke kom under votering, et ønske om at forhandlingerne tilendebringes hurtigst mulig. Jeg vil faa lov til at slutte mig til det som ligger i den tirade; det er selvfølgelig i vores alles interesse, at denne sak blir behandlet og avgjort i saa nær fremtid som overhodet mulig.

W. Konow: Vi har hørt under denne debat at enkelte talere har anført og referert til hvad der er foregaat her under behandlingen av mandatet. Men det var jo ingen som kunde kontrollere det, for det er saa underlig, man glemmer hvad der foregaar i et hemmelig møte, hvor man kun har set sit eget referat bakefter, for det er jo i virkeligheten tilfældet. Jeg kunde ikke tænke mig, at det skulde være saa farlig, om hver av repræsentanterne fik sit exemplar, at det blev trykt, at man ikke skulde kunne vove det. Jeg tror ikke det er saa svært farlige ting som blir sagt her i salen; jeg tror det var rigtig. Jeg vil ikke fremsætte noget forslag, men jeg tror det var rigtig om repræsentanterne fik et trykt exemplar til sin raadighet. Staar der "Hemmelig" paa - vi har da faat saa mange hemmelige tryksaker i krigens tid, og vi har aldrig merket, at det kom nogen skade av det; man kan jo være altfor forsigtig ogsaa.

Præsidenten: Noget forslag er imidlertid ikke fremsat.

Lykke: Jeg vil ikke uttale mig mere om hr. Konows antydede forslag; det er som præsidenten sa ikke fremsat. Man maa erindre, at traktatforhandlingerne paagaar. Til hr. Castberg vil jeg si, at det glædet mig, at ialfald endel av mit forslag fik tilslutning hos ham, og jeg vil tro, at naar man kommer mere til ro, vil alle ønske, at de hadde stemt for mit forslag og intet andet.

Castberg: Under den debat som har fundet sted, sa jeg, at der ogsaa var andre ting i hr. Lykkes forslag som har tiltalt mig, spesielt det, at det uttrykkelig erkjender at mandatet...

Præsidenten: Nu maa vi kunne anse os færdig med denne debat; repræsentanterne har nu hat ordet næsten 3 gange hver. Hr. Lykke har ordet til en overordentlig kort bemerkning.

Lykke: Hr. Castberg har en fabelagtig evne til at fortolke paa sin egen maate andres forslag. Mit forslag lød saa

Præsidenten: Nu er ikke hr. Lykkes forslag under debat, vi skal være færdige med disse forslag nu. Da der ogsaa skal sættes storting for aapne døre efter at dette møte er slut, anmoder præsidenten repræsentanterne om ikke at forlate salen.

Møde for lukkede dører, Stortinget 9. mars 1921

Protokollen oplæstes derefter og vedtoges enstemmig.

Møtet hævet kl. 21.